

Cumhuriyet İlahiyat Dergisi - Cumhuriyet Theology Journal
ISSN: 2528-9861 e-ISSN: 2528-987X
June / Haziran 2020, 24 (1): 475-496

**Hız. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hız. Peygamber Zeyneb bint
Cahş Evliliğinin Hız. Dâvûd Bat-Şeba Evliliğine Benzetilmesi**

*An Ugly Slander to Prophet Muḥammad: Assimilating His Marriage with
Zaynab b. Jaḥsh to Prophet David and Bathsheba's Marriage*

Recep Erkocaaslan

Dr. Öğretim Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
İslam Tarihi Anabilim Dalı
*Assistant Professor, Recep Tayyip Erdoğan University, Faculty of Theology,
Department of Islamic History
Rize/Turkey*

receperkocaaslan@hotmail.com orcid.org/0000-0001-9811-5524

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 2 March / Mart 2020

Accepted / Kabul Tarihi: 24 May / Mayıs 2020

Published / Yayın Tarihi: 15 June / Haziran 2020

Pub Date Season / Yayın Sezonu: June / Haziran

Volume / Cilt: 24 Issue / Sayı: 1 Pages / Sayfa: 475-496

Cite as / Atıf: Erkocaaslan, Recep. "Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hız. Peygamber Zeyneb bint Cahş Evliliğinin Hız. Dâvûd Bat-Şeba Evliliğine Benzetilmesi [An Ugly Slander to Prophet Muḥammad: Assimilating His Marriage with Zaynab b. Jaḥsh to Prophet David and Bathsheba's Marriage]". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal*24/1 (Haziran 2020), 475-496.

<https://doi.org/10.18505/cuid.697524>

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

An Ugly Slander to Prophet Muḥammad: Assimilating His Marriage with Zaynab b. Jaḥsh to Prophet David and Bathsheba's Marriage

Abstract: In an anecdote in the Holy Bible, there is a rumor that because the Prophet David wanted to marry a woman named Bathsheba, whom he saw, he commissioned her soldier husband Uriah the Hittite to cause him to die in the most critical places of the army. In Islamic sources, some narrations originating from Isrā'īliyyāt have been conveyed in many different ways. Likewise, in some Islamic sources, this incident, which is attributed to the Prophet David, was unfortunately also linked to the marriage of the Prophet Muḥammad and Zaynab b. Jaḥsh. In addition, there is a claim that the Prophet Muḥammad sent Zayd b. Ḥāritha, who was Zaynab b. Jaḥsh's ex-husband, to many wars and eventually caused his death in Mu'ta war. First, the so-called incident between Prophet David and Uriah the Hittite will be discussed, and thereafter, Prophet Muḥammad and Zaynab b. Jaḥsh's marriage will be thoroughly addressed in the study. In addition, it will be revealed that the incident that was attributed to the Prophet David was in no way similar to the incident of assigning Zayd b. Ḥāritha as a commander.

Summary: According to a parable in the Bible, Prophet David sees a woman bathing while he was walking around the roof of his palace one night and he is impressed by her. Prophet David sends someone to investigate who this woman is, and as a result of the research, it is revealed that this woman is Bathsheba, the wife of Uriah the Hittite, one of the commanders of Prophet David. Prophet David sends someone to bring this woman and when the woman is brought to him, he commits adultery with her. The woman becomes pregnant after this affair and informs Prophet David about this situation. After receiving this news of pregnancy, Prophet David sends a message to the commander-in-chief, Joab, who is at war with his army, and asks him to send Uriah the Hittite to him. After hosting Uriah the Hittite in the palace for a few days, Prophet David sends him back to the front with a letter to be given to the commander-in-chief, Joab. In this letter, Prophet David asks the commander-in-chief, Joab, to send Uriah the Hittite to the most dangerous place in the war and to ensure that he is killed. Fulfilling the order stated in the letter of Prophet Davud, Joab sends Uriah the Hittite to a region where the war will be the harshest and causes him to be killed there. After the mourning of Bathsheba for her husband ends, Prophet David marries her.

According to the Islamic belief, it is not possible for this incident to occur as it was mentioned in the Bible since the prophets were protected by Allah. It is because the parable states Prophet David committed adultery.

In the Qur'ān, which is the source where we can get the clearest information about the incident, it is narrated in verses 21-25 of sūra Ṣād. Although there is a partial resemblance between the verses and the Bible, the verses do not mention either the woman or Prophet David's sending that woman's husband to the war because he wanted to marry her.

In other Islamic sources, some relevant narrations originating in Isrā'īliyyāt are narrated in many different ways. Our tafsīr scholars did not approve these narrations originating in Isrā'īliyyāt. Also, they stated that the narrations expressing that Prophet David sent Uriah the Hittite to the war for his killing were not true and that such a situation would not be suitable for a prophet or even for a Muslim.

In the same sources, many different possibilities were voiced in order to resolve the situation and this incident, which was attributed to Prophet David, was tried to be placed on a more reasonable ground. As a result of these efforts, the marriage of the Prophet Muḥammad and Zaynab b. Jaḥsh has been linked to this incident in various ways.

Although it is not possible to give a certain date of the marriage of Zaynab and Zayd b. Ḥāritha, it is seen that this marriage occurred with the help of the Prophet Muḥammad in the first year of the emigration to Madinah. The marriage of the Prophet Muḥammad's aunt's daughter and Zayd, a freed slave, was for eliminating the discrimination between free individuals and slaves that existed in the society.

There is not any serious problem about the marriage of Zayd and Zaynab at this point. However, at the point of ending this marriage, there are some narrations in our sources, and these leave the Prophet Muḥammad under suspicion.

According to these narrations, the Prophet Muḥammad went to Zayd's house to meet him and the Prophet Muḥammad called out to Zayd from outside the house. For not keeping the Prophet Muḥammad outside, Zaynab opened the door and invited the Prophet Muḥammad in by stating that Zayd was not at home although the clothes on her were not suitable. As soon as the Prophet Muḥammad saw her, he immediately turned his head and because he liked Zaynab, "I exonerate almighty Allah. I exonerate Allah that has turned the hearts." he grumbled. After a while, Zayd came home and learned what the Prophet Muḥammad said. He immediately went to the Prophet Muḥammad and said "Messenger of Allah! May my mother and father be sacrificed for you. If you liked Zaynab, let me divorce her for you." However, the Prophet Muḥammad advised him not to divorce his wife. As far as we can find in our sources, there are two other similar narrations.

These narrations contain many problems in terms of both isnād and logical consistency. When we examine at the narrations in terms of isnād, we see that all three narrations are mursal. We can say that this is the first factor that reduces the reliability of narrations. Secondly, all narrations have at least one narrator accused of weakness or even dishonesty. Therefore, it is not appropriate to base a serious claim about the Prophet Muḥammad on such weak narrations. In addition, the rumor that the Prophet Muḥammad liked Zaynab, his aunt's daughter and a married woman, and wished that she would divorce her husband has no reasonable logic.

The fact that the marriage of Zayd and Zaynab ended quickly was mostly caused by Zaynab's harsh temperament. Moreover, although Zaynab did not want this marriage, she could not oppose the order of the Prophet Muḥammad due to the verse about her. For these reasons, Zaynab could not get along with her husband and she was constantly reflecting her dissatisfaction with this marriage on Zayd. Therefore, Zayd constantly complained about Zaynab, but the Prophet Muḥammad gave Zayd the same advice every time, commanding "Keep your spouse with you, do not leave her!" Although the Prophet Muḥammad constantly banned Zayd, he could not stand Zaynab anymore and divorced her. After he divorced Zaynab, verse 37 of sûra al-Aḥzâb was sent down. Thus, the marriage of the Prophet Muḥammad and Zaynab took place as a result of a divine will.

There is also a claim that the Prophet Muḥammad sent Zayd, the ex-husband of Zaynab, to many wars and consequently caused him to be killed in Mu'ta war.

When we examine the dates of the nine military expeditions, in which the Prophet Muḥammad appointed Zayd as a commander, it is seen that the first expedition was held on 3/624 while the others were held after 6/627. Therefore, at least eight of the nine expeditions in which Zayd served as a commander were taken place after the marriage of the Prophet Muḥammad and Zaynab. Consequently, in the light of this information, it is clear that the fact that Zayd was appointed as a commander is not similar to the situation in narrations about Prophet David.

Keywords: History of Islam, Prophet Muḥammad, Prophet David, Zayd b. Ḥāritha, Zaynab b. Jaḥsh, Marriage.

Hız. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hız. Peygamber Zeyneb bint Cahş Evliliğinin

Hız. Dâvûd Bat-Şeba Evliliğine Benzetilmesi

Öz: Kitâb-ı Mukaddes'te zikredilen bir kıssada Hız. Dâvûd'un kendisini görerek beğendiği Bat-Şeba isimli bir kadınla evlenmek istemesi sebebiyle, asker olan kocası Hittî Uriya'yı ölmesi için ordunun en kritik yerinde görevlendirdiği rivayeti yer almaktadır. İslâmî kaynaklarda da bu konu ile ilgili İsrâiliyat menşeli bazı rivayetler pek çok farklı şekilde aktarılmıştır. Yine bazı

478 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

İslâmî kaynaklarda Hz. Dâvûd'a isnad edilen bu olay Hz. Peygamber ve Hz. Zeyneb bint Cahş'ın evlilikleri ile de irtibatlandırılmaktadır. Ayrıca son dönemlerde bazı kişiler tarafından Hz. Peygamber'in de Hz. Zeyneb bint Cahş'ın eski kocası Zeyd b. Hârîse'yi pek çok savaşa gönderdiği ve nihayetinde Mu'te Seriyyesi'nde öldürülmesine sebep olduğu şeklinde bir iddia dillendirilmektedir. Çalışmamızda öncelikle Hz. Dâvûd ve Hittî Uriya arasında geçtiği iddia edilen olay tüm yönleriyle ele alınacak akabinde de Hz. Peygamber ve Hz. Zeyneb bint Cahş'ın evlilikleri detaylı bir şekilde incelenecektir. Ayrıca Hz. Dâvûd'a isnad edilen olayın, Zeyd b. Hârîse'nin komutan olarak görevlendirilmesi hadisesine hiçbir surette benzemediği ortaya konulacaktır.

Özet: Kitâb-ı Mukaddes'te geçen bir kıssaya göre Hz. Dâvûd bir gece sarayının damında gezinirken yikanmakta olan bir kadını görerek ondan çok etkilenir. Hz. Dâvûd bu kadının kim olduğunu araştırması için birini gönderir ve yapılan araştırma sonucunda bu kadının, Hz. Dâvûd'un komutanlarından Hittî Uriya'nın karısı Bat-Şeba olduğu ortaya çıkar. Hz. Dâvûd bu kadını getirmeleri için birilerini gönderir ve kadın kendisine getirildiği zaman onunla zina eder. Hatta bu birliktelik sebebiyle kadın hamile kalır ve bu durumu Hz. Dâvûd'a haber verir. Hz. Dâvûd bu gebelik haberini aldıktan sonra ordusu ile birlikte savaşta olan başkomutanı Yoab'a haber göndererek Hittî Uriya'yı kendisine göndermesini ister. Hz. Dâvûd, Hittî Uriya'yı sarayda birkaç gün misafir ettikten sonra onu başkomutan Yoab'a verilmek üzere bir mektupla birlikte tekrar cepheye gönderir. Hz. Dâvûd bu mektubunda başkomutan Yoab'dan Hittî Uriya'yı savaşta en tehlikeli yere göndererek öldürülmesinin sağlanmasını ister. Yoab, Hz. Dâvûd'un mektubunda belirttiği emri yerine getirerek Hittî Uriya'yı savaşın en çetin geçeceği bir bölgeye göndererek burada öldürülmesine sebep olur. Bat-Şeba'nın, kocası Hittî Uriya için yası bittikten sonra da Hz. Dâvûd onunla evlenir.

İslâm inancına göre, peygamberler Allah tarafından korundukları için Kitâb-ı Mukaddes'te zikredildiği şekliyle bu olayın meydana gelmesi mümkün değildir. Çünkü kıssada Hz. Dâvûd'un zina yaptığı belirtilmektedir.

Olay hakkında en net bilgiyi alabileceğimiz kaynak olan Kur'ân-ı Kerîm'de bu olay Sâd sûresi 21-25. âyetlerde aktarılmaktadır. Âyetlerde, Kitâb-ı Mukaddes ile kısmî bir benzerlik bulunmakla birlikte, ne kadından ne de o kadınla evlenmek istediği için Hz. Dâvûd'un kocasını savaşa gönderdiğinden bahsedilmektedir.

Diğer İslâmî kaynaklarda konu ile ilgili İsrâiliyat menşeli bazı rivayetler pek çok farklı şekilde aktarılmaktadır. İsrâiliyat menşeli bu rivayetlere tefsir âlimlerimiz itibar etmeyerek Hz. Dâvûd'un öldürülmesi için Hittî Uriya'yı savaşa gönderdiğine dair aktarılan rivayetlerin gerçek olmadığını, böyle bir şeyin değil bir peygambere, namaz ehli bir Müslüman'a dahi yakışmayacağını ifade etmişlerdir.

Yine aynı kaynaklarda olayın çözümlenmesi adına pek çok farklı ihtimal dile getirilerek Hz. Dâvûd'a isnad edilen bu olay daha makul bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır. Bu gayretlerin bir sonucu olarak da Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb bint Cahş'ın evlilikleri, bu olayla çeşitli şekillerde irtibatlandırılmıştır.

Zeyd b. Hârîse ile Hz. Zeyneb'in evliliklerine baktığımızda kesin bir tarih vermek mümkün gözükmesine de bu evliliğin Medine'ye hicretin ilk yılında Hz. Peygamber'in aracılığıyla gerçekleştiği görülmektedir. Hz. Peygamber'in, halasının kızı ile azatlı köle Zeyd'i evlendirmesi toplumda var olan hür ve mevâlî ayrımını ortadan kaldırmak amacına matuftu.

Zeyd ve Hz. Zeyneb evliliğinde buraya kadar ciddi bir problem bulunmamaktadır. Ancak bu evliliğin sona ermesi noktasında kaynaklarımızda bazı rivayetler bulunmaktadır ki bu rivayetler ile Hz. Peygamber zan altında bırakılmıştır.

Bu rivayetlere göre Hz. Peygamber Zeyd ile görüşmek için onun evine gitmiş ve evin dışından Zeyd'e seslenmiştir. Hz. Zeyneb de Hz. Peygamber'i kapıda bekletmemek için üzerindeki elbiseler çok da uygun olmamasına rağmen hızla kapıyı açarak Zeyd'in evde olmadığını belirtip Hz. Peygamber'i içeri davet etmiştir. Hz. Peygamber, Hz. Zeyneb'in bu halini görünce kafasını hemen çevirerek Hz. Zeyneb'i beğendiği için: "Yüce Allah'ı tenzih ederim. Kalpleri çeviren Allah'ı tenzih ederim." sözlerini mırıldanarak söylemiştir. Bir müddet sonra Zeyd eve gelip Hz.

Peygamber'in söylediği şeyleri haber alınca derhal Rasûlullah'ın yanına giderek: "Ey Allah'ın Rasûlü! Anam babam sana feda olsun. Zeyneb hoşuna gittiyse, onu senin için boşayayım." demiştir. Hz. Peygamber ise ona eşinden ayrılmamasını tembihlemiştir. Kaynaklarımızda tespit edebildiğimiz kadarıyla buna benzer iki farklı rivayet daha bulunmaktadır.

Bu rivayetler hem isnad yönüyle hem de mantıkî tutarlılık yönünden pek çok problemi içinde barındırmaktadır. Rivayetlere isnad yönünden baktığımızda her üç rivayetin de mürsel olduğunu görürüz. Rivayetlerin güvenilirliğini azaltan etkenlerin ilkinin bu olduğunu söyleyebiliriz. İkinci olarak rivayetlerin tamamında zayıflıkla veya daha da ileri seviyede yalancılıkla itham edilen en az bir ravi bulunmaktadır. Dolayısıyla Hz. Peygamber hakkında ileri sürülen ciddi bir iddianın bu tarz zayıf rivayetlere dayandırılması uygun değildir. Ayrıca Hz. Peygamber'in halasının kızı olan, üstelik evli bir bayan olan Hz. Zeyneb'i görerek sanki ilk defa görmüş gibi beğenmesi ve onun kocasından ayrılmasını temenni etmesi kabul edilebilir bir mantıkî örgüye sahip değildir.

Zeyd ile Hz. Zeyneb'in evliliğinin çabuk bitmesinde Hz. Zeyneb'in sert bir mizaca sahip olmasının büyük payı vardı. Üstelik Hz. Zeyneb bu evliliği istememesine rağmen hakkında inen âyet sebebiyle Hz. Peygamber'in emrine karşı gelememişti. Bu sebeplerden dolayı Hz. Zeyneb, kocası ile geçinmiyor, bu evlilikten duyduğu memnuniyetsizliği sürekli Zeyd'e yansıtıyordu. Zeyd de sürekli gelip Hz. Zeyneb'i Rasûlullah'a şikâyet ediyor, ancak Hz. Peygamber Zeyd'e hep aynı tavsiyede bulunarak: "Eşini yanında tut, bırakma!" buyuruyordu. Zeyd, Hz. Peygamber'in kendisini sürekli men etmesine rağmen bir gün dayanamayarak Hz. Zeyneb'i boşadı. Zeyd b. Hârîse'nin Hz. Zeyneb'i boşamasından sonra el-Ahzâb sûresi 37. âyeti nâzil oldu. Böylelikle Hz. Peygamber ve Hz. Zeyneb'in evlilikleri ilahî bir irade neticesinde gerçekleşmiş oldu. Ayrıca son dönemlerde bazı kişiler tarafından Hz. Peygamber'in de Hz. Zeyneb'in eski kocası Zeyd b. Hârîse'yi pek çok savaşa gönderdiği ve nihayetinde Mu'te Seriyyesi'nde öldürülmesine sebep olduğu şeklinde bir iddia dillendirilmektedir.

Hz. Peygamber'in Zeyd'i komutan olarak görevlendirdiği dokuz seriyyenin tarihlerine baktığımızda ilk seriyyenin 3/624 tarihinde gerçekleştiği diğerlerinin ise 6/627 tarihi ve sonrasında gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla Zeyd'in komutan olarak görev yaptığı dokuz seriyyeden en az sekiz tanesi Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerinden sonra gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu bilgiler ışığında Zeyd'in komutan olarak görevlendirilmesinin hiçbir surette Hz. Dâvûd'a isnad edilen rivayetlerdeki duruma benzemediği ortadadır.

Anahtar Kelimeler: İslâm tarihi, Hz. Peygamber, Hz. Dâvûd, Zeyd b. Hârîse, Hz. Zeyneb bint Cahş, Evlilik.

Giriş

Kitâb-ı Mukaddes'te zikredilen bir kıssada Hz. Dâvûd'un Bat-Şeba isimli bir kadını yıkanırken görerek kendisini beğendiği ve onunla evlenmek istediği zikredilir. Hatta Hz. Dâvûd'un bu uğurda kadının asker olan kocası Hittî Uriya'yı öldürülmesi için ordunun en kritik yerinde görevlendirdiği kaydedilir.¹

İslâmî kaynaklarda da Sâd sûresi 21-25. âyetlerin tefsiri bağlamında bu olay İsrâiliyat menşeli bazı rivayetler üzerinden ele alınmakta ve olayla ilgili pek çok farklı rivayet aktarılmaktadır. Yine bazı İslâmî kaynaklarda Hz. Dâvûd'a isnad edilen bu olay Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evlilikleri ile de irtibatlandırılmaktadır.

¹ *Kitabı Mukaddes* (İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 2003), II. Samuel 11/1-27 ve II. Samuel 12/1-25.

Örneğin Mâtürîdî (öl. 333/944) *Te'vilâtü'l-Kur'ân* adlı eserinde: "Hz. Dâvûd'un kadını istem dışı bir şekilde görerek kalbinin ona meyletmesi ihtimal dâhilindedir. Nitekim Rasûlullah'ın da kalbi Zeyd'in karısına ilgi duymuş ve neticede Allah onunla evleneceğini kendisine vadetmişti." demektedir.²

Benzer şekilde Ebû Bekir İbnü'l-Arabî (öl. 543/1148) de: "Dâvûd'un gördüğü o kadınla evlenmesi Rasûlullah'ın Zeyneb bint Caş ile evlenmesine benzemektedir. Bir farkla ki Rasûlullah'ın Zeyneb'le evlenmesi kocasından ayrılmasını istemeksizin gerçekleşmişti. Dâvûd'un o kadınla evlenmesi ise eşinden ayrılmasını istemesi neticesinde gerçekleşmişti. Bu durum da Rasûlullah'ın Dâvûd'a üstünlüklerinden bir tanesidir."³ şeklinde bir yorum yapmaktadır.

Bazı İslâm âlimlerinin bu iki olay arasında irtibat kurmaları⁴ Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliğini de insanların sorgulamalarına sebep olmaktadır.

Bazı araştırmacılar da yukarıda naklettiğimiz İbnü'l-Arabî rivayetini aktardıktan sonra, bu konu hakkında: "...Ahlaktan, akideye ve ahkâma kadar İslâm binasının tüm aksamını tehdit eden bu rivayetleri tolere etmeye çalışanlar, meseleyi Hz. Dâvûd'dan çıkarıp Hz. Peygamber'e ilişirmişlerdir." şeklinde çok yerinde bir yorum ortaya koymuştur.⁵

Ayrıca son dönemlerde ateist eğilimli bazı kişiler tarafından sosyal medyada Hz. Peygamber'in de tıpkı Hz. Dâvûd gibi Zeyd b. Hârîse'yi pek çok savaşa gönderdiği ve nihayetinde Mu'te Seriyyesi'nde öldürülmesini sağlayarak amacına ulaştığı şeklinde bir iddia dillendirilmektedir.⁶

Aslında birbiriyle alakasız olan bu üç farklı konu Hz. Peygamber'e ve İslâm'a saldırmak için bir araya getirilmiştir. Gerek Hz. Dâvûd'a isnad edilen olay hakkında⁷ gerekse de Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evlilikleri hakkında⁸ ülkemizde pek çok müstakil çalışma bulunmaktadır. Ancak bizim ele aldığımız şekilde mukayeseli bir çalışma yapılmamıştır. Bu sebeple çalışmamızda bu üç olay bir makale boyutunu geçmeyecek şekilde bir araya getirilerek insanların zihinlerinde oluşması muhtemel soru işaretleri giderilmeye çalışılacaktır.

² Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'ân*, thk. Bekir Topaloğlu vd. (İstanbul: Mizan Yayınevi, 2006), 12/233-234.

³ Ebû Bekir Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî İbnü'l-Arabî, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ (Beyrût: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1424/2003), 4/54.

⁴ Benzer yorumlar için bk. Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed İbn Kayyim el-Cevziyye, *ed-Dâu ve'd-Devâ*, thk. Muhammed Ecmel el-İslâhî (Mekke: Dâru 'Âlemi'l-Fevâid, 1429/2008), 529.

⁵ Recep Orhan Özel, "Bir Kur'ân Kıssası Bağlamında Tefsirde İsrâiliyyât Kritiği: Hz. Dâvûd'a Gelen Davacılar", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 14/3 (2014), 141; krş. Abdurrahman Ateş, "İsrailiyatın Odağındaki Peygamber: Hz. Davud -Sâd Suresi 21-25. Ayetler Bağlamında Yapılan Rivayetlere Eleştirel Bir Yaklaşım-", *Marifé* 10/1 (2010), 15-16.

⁶ Din ve Mitoloji, "Muhammed'in Evlatlığının Karısını Eş Olarak Alması ve Davud'u Örnek Göstermesi" (Erişim 29 Şubat 2020.)

⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. Ateş, "İsrailiyatın Odağındaki Peygamber: Hz. Davud", 9-27; Özel, "Hz. Dâvûd'a Gelen Davacılar", 123-155; Osman Oral, "Fahreddin Râzî'de Hz. Davud ve Süleyman'ın İsmeti Sorunu", *Journal of Islamic Research* 28/2 (2017), 120-136.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Ali Osman Ateş, "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Caş ile Evlenmesi Hakkındaki Bazı Rivayet ve Görüşlerin Değerlendirilmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (1992), 161-180; Hüseyin Küçükcalay, *Hz. Peygamber ve Hz. Zeynep: İftiralar, Ahzab Suresinden Cepvâplar* (Konya: Tekin Kitabevi, 1997), 1-136; Halil İbrahim Acar, "İslam Hukuku Açısından Evlat Edinme ve Hz. Peygamber'in Zeynep'le Evliliği", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 7 (Nisan 2006), 99-110; Mahmut Çınar, "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Caş ile Evliliği Etrafındaki Şüpheler", *Diyanet İlmî Dergi* 43/1 (Mart 2007), 31-50; Mustafa Necati Barış, "Zeyneb bint Caş ve Hz. Peygamber ile Evliliği", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (Temmuz 2010), 177-192; İhsan Arslan, "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Caş ile Evliliğinin Değerlendirilmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/64 (2019), 938-945.

1. Kitâb-ı Mukaddes, Kur'ân-ı Kerîm ve İslâmî Kaynaklarda Hz. Dâvûd Kıssası

Kitâb-ı Mukaddes'e göre Hz. Dâvûd bir gece sarayının damında gezinirken yıkanmakta olan bir kadını göreyerek ondan çok etkilenir. Hz. Dâvûd bu kadının kim olduğunu araştırması için birini gönderir. Yapılan araştırma sonucunda bu kadının Hz. Dâvûd'un komutanlarından Hittî Uriya'nın karısı Bat-Şeba olduğu ortaya çıkar. Hz. Dâvûd bu kadını getirmeleri için birilerini gönderir ve kadın kendisine getirildiği zaman onunla zina eder. Hatta bu birliktelik sebebiyle kadın hamile kalır ve bu durumu Hz. Dâvûd'a haber verir. Hz. Dâvûd bu gebelik habelerini aldıktan sonra Ammonoğulları ile savaşmakta olan başkomutanı Yoab'a haber göndererek Hittî Uriya'yı kendisine göndermesini ister. Hz. Dâvûd, Hittî Uriya'yı sarayda birkaç gün misafir ettikten sonra onu Ammonoğulları ile savaşan başkomutan Yoab'a verilmek üzere bir mektupla birlikte tekrar cepheye gönderir. Hz. Dâvûd bu mektubunda başkomutan Yoab'dan Hittî Uriya'yı savaşta en tehlikeli yere göndererek öldürülmesinin sağlanmasını ister. Yoab, Hz. Dâvûd'un mektubunda belirttiği emri yerine getirerek Hittî Uriya'yı savaşın en çetin geçeceği bir bölgeye gönderir. Hittî Uriya burada yapılan çarpışmalar neticesinde ölür. Bat-Şeba'nın, kocası Hittî Uriya için yası bittikten sonra da Hz. Dâvûd onunla evlenir. Kitâb-ı Mukaddes'te bu olayın son cümlesi: "Fakat Dâvûd'un yaptığı şey Rabbin önünde kötü idi." şeklindedir.⁹

Yine bu olayın Kitâb-ı Mukaddes'teki benzer bir anlatımında Allah'ın Hz. Dâvûd'a Natan'ı gönderdiği zikredilir. Natan, Hz. Dâvûd'a gelerek şöyle bir kıssa anlatır: "Bir şehirde biri zengin diğeri fakir iki adam vardı. Zengin adamın pek çok koyun ve sığırı vardı. Fakir adamın ise sadece büyük bir özenle ailesi içerisinde büyüttüğü dişi bir kuzusu vardı. Bu kuzu fakir adamın ailesinin içerisinde sanki onlardan biriymiş gibi büyümüşü. Bir gün zengin adama bir misafir geldi. O, kendi hayvanlarından birini kesmeye kıyamadığı için fakir adamın kuzusunu aldı ve misafiri için onu keserek pişirdi." Hz. Dâvûd bu kıssayı duyunca çok sinirlenerek: "Allah hakkı için bunu yapan ölüm oğludur, kestiği bu kuzunun değerinin dört katını sahibine ödemelidir." dedi. Bunun üzerine Natan, Hz. Dâvûd'a: "O adam sensin, İsrâil'in Allah'ı sana: 'Ben seni İsrâil üzerine kral yaptım. Seni Saul'un elinden kurtardım. Efendinin evini ve eşlerini sana verdim. İsrâil ile Yahuda evini sana verdim. Bunlar az geldiyse sana daha neler neler verirdim. Niçin Allah'ın gözünde kötü olanı yapıp O'nun sözünü hor gördün? Hittî Uriya'yı Ammonoğullarının kılıcı ile öldürtüp karısını kendine eş olarak aldın...' diyor." dedi. Olayın devamında Allah'ın Hz. Dâvûd'a çok kızdığı ancak kendisini daha sonra affettiği zikredilir. Fakat Allah'ın Hz. Dâvûd'un bu günahı sebebiyle Hittî Uriya'dan dünyaya gelen çocuğunu yaşatmadığı ve Hz. Dâvûd'un çocuğu için çok ağladığı zikredilir. Çocuğun vefatından sonra Bat-Şeba'nın Hz. Dâvûd'dan Hz. Süleyman'ı dünyaya getirdiği kaydedilir.¹⁰

İslâm inancına göre, peygamberler Allah tarafından korundukları için Kitâb-ı Mukaddes'te zikredildiği şekliyle bu olayın meydana gelmesi mümkün değildir. Çünkü kıssada Hz. Dâvûd'un zina yaptığı belirtilmektedir.¹¹

Genel olarak bakıldığında da Kitâb-ı Mukaddes'te ortaya konulan peygamber imajı ile Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilen peygamber imajı arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Kitâb-ı Mukaddes'in bazı bölümlerinde peygamberler Allah'a yalvaran kullardan ziyade O'na hesap soran bireyler olarak tasvir edilmişlerdir.¹² Ayrıca Hz. Süleyman'ın eşlerine uyararak başka tanrıların ardınca gittiği,¹³ Hz. Mûsâ'nın aralarından ayrılmasından sonra Hz. Hârûn'un kavminin isteği üzerine bir put yaptığı¹⁴ gibi Kur'ân-ı Kerîm'de çizilen peygamber imajına ters düşen hareketler yaptıkları görülmektedir. Kitâb-ı Mukaddes'te peygamberler hakkında çok

⁹ II. Samuel 11/1-27.

¹⁰ II. Samuel 12/1-25.

¹¹ İslâm âlimlerinin kahir ekseriyetine göre peygamberler, nübüvvetlerinden sonra kasten büyük günah işlemekten korunmuşlardır. Mehmet Bulut, "İsmet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 23/136.

¹² Çıkış, 32/7-14, Sayılar 11/10-15, Habakkuk 1/2-4.

¹³ I. Krallar 11/1-7.

¹⁴ Çıkış 32/1-6.

482 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

daha kötü isnadlar da bulunmaktadır. Örneğin Hz. Lût'un iki kızının yaşlanmış olan babalarına şarap içirerek onunla zina ettikleri ve bu birlikteliklerden her iki kızın birer erkek çocuk dünyaya getirdiği de belirtilmektedir.¹⁵

Kur'ân-ı Kerîm'de de tahrif edildiği beyan olunan¹⁶ Kitâb-ı Mukaddes üzerinden Hz. Dâvûd'un sağlıklı bir şekilde değerlendirilemeyeceği ortadadır. Dolayısıyla Kitâb-ı Mukaddes üzerinden bu kıssayı değerlendirmek ve Hz. Dâvûd hakkında bir kanaate ulaşmak doğru değildir.

Konu hakkında en net bilgiye ulaşabileceğimiz kaynak olan Kur'ân-ı Kerîm'de de kıssa şu şekilde nakledilir:

"(Ey Muhammed!) Sana davacıların haberi ulaştı mı? Mâbedin duvarına tırmanıp Dâvûd'un yanına girmişlerdi de Dâvûd onlardan korkmuştu. 'Korkma! Biz birbirine hasım iki davacıyız, aramızda adaletle hükmet, haksızlık etme; bize doğru yolu göster' dediler. (Onlardan biri şöyle dedi:) Bu, kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benimse bir tek koyunum var. Böyle iken «Onu da bana ver» dedi ve tartışmada beni yendi. Davud: 'Andolsun ki, senin koyununu kendi koyunlarına katmak istemekle sana haksızlıkta bulunmuştur. Doğrusu ortakçılardan çoğu, birbirlerinin haklarına tecavüz ederler. Yalnız iman edip de iyi işler yapanlar müstesna. Bunlar da ne kadar az!' dedi. Davud, kendisini denediğimizi sandı ve Rabbinden mağfiret dileyerek eğilip secdeye kapandı, tevbe edip Allah'a yöneldi. Sonra bu tutumundan dolayı onu bağışladık. Kuşkusuz yanımızda onun yüksek bir makamı ve güzel bir geleceği vardır."¹⁷

Âyetlerde açıkça görüldüğü üzere Kitâb-ı Mukaddes'te zikredilen olaya kısmen benzer bir anlatım Kur'ân-ı Kerîm'de de geçmektedir. Ancak Kur'ân-ı Kerîm'de ne kadından ne de o kadınla evlenmek istediği için Hz. Dâvûd'un kocasını savaşa gönderdiğinden bahsedilmektedir.

Bazı İslâmî kaynaklarda ise Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilen bu kıssanın daha geniş bir anlatımı çeşitli şekillerde aktarılmaktadır.

İbn Abbâs'a dayandırılan bir rivayete göre, Hz. Dâvûd bir imtihana tabi tutulması durumunda kendisini günaha girmekten koruyacağını düşünmüştü. Bunun üzerine Hz. Dâvûd'a bir imtihan ile deneneceği, imtihan gününün kendisine haber verileceği ve hazırlıklı olması gerektiği bildirildi. Bir müddet sonra da Hz. Dâvûd'a imtihan olacağı günün geldiği haber verildi. Bu ikazdan sonra Hz. Dâvûd Zebûr'u yanına alıp yalnız başına Mihrâb'a kapandı. Hz. Dâvûd Mihrâb'ta Zebûr'u okurken rengârenk ve çok güzel bir kuş yanına geldi. Hz. Dâvûd kuşu yakalamak için üzerine hamle yaptığında kuş kaçarak Mihrâb'ın penceresine kondu. O, kuşu yakalamak için tekrar üzerine gittiğinde kuş tekrar uçtu. Hz. Dâvûd ne tarafa gittiğini görmek için kafasını pencereden çıkarttığında hayız halinden yıkanmakta olan bir kadını gördü. Kadın Hz. Dâvûd'un gölgesini görünce saçlarıyla vücudunu örttü. Kadının bu tavrı Hz. Dâvûd'un daha da hoşuna gitti. Hz. Dâvûd hemen kapıda bulunan görevliye kadını yanına getirmesini söyledi. Görevli, kadına gelerek Hz. Dâvûd'un kendisini çağırdığını söyledi. Ancak kadın Hz. Dâvûd'un yanına gitmeyeceğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Dâvûd kadının yanına gitti. Kadın kapının arkasından Hz. Dâvûd'a yapmayı düşündüğü şeyin cezasının recm olduğunu söyleyerek kendisine nasihatte bulundu. Bunun üzerine Hz. Dâvûd döndü. Hz. Dâvûd kadının kocasının savaşa katılan askerlerden biri olduğunu öğrenince komutanına bir mektup yazarak Uriya'nın Tâbût'u taşıyanların içerisine dâhil edilmesini istedi. O dönemde Tâbût'u taşıyanlar ya galip gelirler ya da yenilerek öldürülürlerdi. Uriya da bu savaş sırasında Tâbût'u taşıyanlar öldürülenler içerisindeydi. Kadının iddet süresi bitince Hz. Dâvûd onunla evlenmek istedi. Ancak kadın bir erkek çocuk doğurduğu takdirde onu halifesi kılması şeklinde bir şart sundu. Bu konuda bir vesika hazırlanarak Benî İsrâîl'den elli erkeği buna şahit tuttular. Kadın, Hz. Sü-

¹⁵ Tekvin 19/30-37.

¹⁶ el-Bakara 2/79, Âl-i İmrân 3/71, 78...

¹⁷ *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, çev. Hayrettin Karaman vd. (Ankara: TDV Yayınları, 2005), Sâd 38/21-25.

leymân'ı doğurdu. Hz. Süleymân gençlik çağına ulaşınca da iki davalının yanına gelmesi hadisesi yaşandı. Hz. Dâvûd hatasını anlayınca secdeye kapanarak Allah'tan bağışlanma diledi. Allah da onu bağışlayıp tövbesini kabul etti...¹⁸

Bazı rivayetlerde de Hz. Dâvûd'un adama yalnızca eşini benim için boşa dediği,¹⁹ o dönem toplumunda erkeklerin birbirlerinden evlenmek için eşlerini boşamalarını istemek gibi bir adetlerinin olduğu zikredilmektedir. Doksan dokuz eşi olan Hz. Dâvûd da bu adetten yola çıkarak Kitâb-ı Mukaddes'te ismi Hittî Uriya olarak aktarılan kişiden tek hanımını boşamasını istemişti. Hittî Uriya da Hz. Dâvûd'dan utandığı için (gücünden çekindiği için) onun bu isteğini yerine getirdi. Hz. Dâvûd o kadınla evlenince iki melek kendisine yaptığı işin kötülüğünü göstermek için normalden farklı bir şekilde huzuruna gelmişlerdi.²⁰

Tefsir kaynaklarının genelinde Hz. Dâvûd'un öldürülmesi için Hittî Uriya'yı savaşa gönderdiğine dair aktarılan rivayetlerin gerçek olmadığı zikredilir. Böyle bir şeyin değil bir peygambere, namaz ehli bir Müslüman'a dahi yakışmayacağı aktarılmaktadır.²¹

Hz. Ali de bu konuyla ilgili: "Sizden her kim kıssacıların anlattığı şekliyle Dâvûd'un hikâyesini anlatırsa ona yüz altmış değnek vururum. Bir peygambere iftira atmanın cezası budur." demiştir.²²

Rivayetlerden anlaşıldığı kadarıyla Emevî halifelerinden Ömer b. Abdülazîz de (717-720) bu konu hakkında Hz. Dâvûd'un suçlanmasının doğru olmadığını düşünmekteydi. Bir gün Ömer b. Abdülazîz'in huzurunda bu konu tartışılırken orada hazır bulunan bir zat: "Eğer olay Kur'ân-ı Kerîm'deki gibiyse onun hilafına bir şey söylenmemelidir. Bu büyük bir vebaldir. Şayet olay kıssacıların anlattığı gibi ise, Allah, peygamberinin hatasını örtmek için bunu gizlemiştir ve Allah'ın örttüğü şeyin izhar edilmesi uygun değildir." dedi. Bunun üzerine Ömer b. Abdülazîz: "Bu sözler bana, üzerine Güneş'in doğduğu her şeyden daha sevimidir." dedi.²³

Bize göre de bu kıssa hakkında net bir yargı belirtmemek yapılacak en uygun davranıştır. Öncelikle kıssasının Kitâb-ı Mukaddes'te geçen şekliyle yaşanması olası gözükmemektedir. Kitâb-ı Mukaddes'te Hz. Dâvûd'un kadınla zina ettiği gibi İslâm inancına aykırı hususlar

¹⁸ Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (Beyrût: Dâru'l-Kible, 1427/2006), 16/562-565; Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Süyûtî, *ed-Dürrü'l-mensûr fi't-tefsîr bi'l-me'sûr*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî (Kâhire: Merkezü Hicr li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtî'l-Arabiyye ve'l-İslâmiyye, 1424/2003), 12/524-525. Enes b. Mâlik'e isnad edilen benzer bir rivayet için bk. Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân an te'vil âyi'l-Kur'ân* (Beyrût: Dâru İbn Hazm, 1434/2013), 12/184; Ebü Abdillâh Muhammed b. Ali Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdirü'l-usûl fi ehâdisi'r-Rasûl*, thk. Abdurrahman Umeyre (Beyrût: Dâru'l-Cil, 1412/1992), 2/178-179; es-Süyûtî, *ed-Dürrü'l-mensûr*, 12/526-527; krş. Ebü Abdillâh Ahmed b. Hanbel, *Kitâbü'z-Zühd*, thk. Muhammed Celâl Şeref (Beyrût: Dâru'n-Nahzati'l-Arabiyye, 1401/1981), 137; Hennâd b. Serî, *Kitâbü'z-Zühd*, thk. Abdurrahman Abdülcebbâr el-Feryevâî (Kuveyt: Dâru'l-Hulefâ, 1406-1985), 262.

¹⁹ Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, thk. Hamdî Abdülmecîd Selefi (Kâhire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1404/1984), 9/243.

²⁰ Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf an hakâ'iki gavâmizi't-tenzil ve uyûni'l-ekâvil fi vücûhi't-te'vil*, thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Ali Muhammed Mu'avviz (Riyâd: Mektebetü'l-Ubeykân, 1418/1998), 5/252; İbnü'l-Arabî, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, 4/54; Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-Neseî, *Medârikü't-tenzil ve hakâiku't-te'vil*, nşr. Yûsuf Alî Budeyvi, Muhyiddîn Dîbmüstâ (Beyrût: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1419/1998), 3/149-150.

²¹ ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 5/252-253; en-Neseî, *Medârikü't-tenzil*, 3/150; krş. el-Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'ân*, 12/234; Ebü Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb* (Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1401/1981), 26/189; krş. Ebü'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm* (Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1432/2011), 5/338; Ebü'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, thk. Abdülmuhsin et-Türkî (Cize: Hicr, 1417/1997), 2/309.

²² ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 5/253; er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, 26/192; en-Neseî, *Medârikü't-tenzil*, 3/150; Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili* (İstanbul: Azim Dağıtım, 1992), 6/466-467.

²³ ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 5/253; en-Neseî, *Medârikü't-tenzil*, 3/150; krş. er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, 26/192.

484 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

bulunmaktadır. İslâmî kaynaklarda geçen rivayetlere baktığımızda ise bu rivayetlerin de özellikle tefsir âlimleri tarafından pek çok noktadan eleştirildiği görülmektedir. Konu hakkında bize en net bilgiyi verecek kaynak olan Kur'an-ı Kerim'de ise Hz. Dâvûd'un hangi kusurundan dolayı tevbe edip Allah tarafından bağışlandığı açıklanmamıştır. Bu sebeple Hz. Dâvûd'un yaşadığı bu olayla ilgili hangi yorumu yaparsak yapalım, bize göre bu asla bir tahminden öteye geçemeyecektir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere bazı İslâm âlimleri Hz. Dâvûd'un yaşadığı bu olayı, bize göre oldukça alakasız bir şekilde Hz. Peygamber ve Hz. Zeyneb'in evliliğine benzetmişlerdir. Bu sebeple Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliğini ele alarak bu iki olayın pek çok noktadan birbirlerine benzemediğini görelim.

2. Zeyd ile Hz. Zeyneb bint Cahş'ın Evlilikleri

Zeyd b. Hârise annesi ile gittiği bir ziyaret sırasında henüz küçük bir çocukken kaçırılmış ve Ukâz Panayırı'nda köle olarak Hz. Hatice'nin yeğeni Hakîm b. Hizâm b. Huveyli'de satılmıştı. Hz. Hatice, Hz. Peygamber ile evlendikten sonra Zeyd'i Rasûlullah'a hediye etmişti.²⁴ İlerleyen yıllarda Zeyd b. Hârise ailesinin yanına dönme fırsatı eline geçmesine rağmen Hz. Peygamber'in yanında köle olarak kalmayı tercih etmiş, Hz. Peygamber de bu olay üzerine Zeyd b. Hârise'yi Mekkelilerin huzurunda evlatlığı ilan etmişti. Bu tarihten sonra evlatlıklarla ilgili: "Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir."²⁵ âyeti gelene kadar Zeyd b. Hârise, Zeyd b. Muhammed diye anılmıştır.²⁶

Zeyd b. Hârise'nin ilk eşi Hz. Peygamber'in yönlendirmesiyle Hz. Peygamber'in dadısı Ümmü Eymen,²⁷ ikinci eşi de yine Hz. Peygamber'in yönlendirme ve arabuluculuğu ile Hz. Zeyneb olmuştu.²⁸ Hz. Zeyneb'in annesi Ümeyme bint Abdülmuttalib olup Hz. Peygamber'in halasıydı.²⁹ Hz. Peygamber'in azatlı bir köle olan Zeyd'e eş olarak halasının kızını seçmesinin sebebi toplumda var olan hür ve mevâlî ayrımını ortadan kaldırmak amacıyla matuftu.³⁰

Hz. Peygamber Medine'ye hicretten sonra Hz. Zeyneb'e kendisini Zeyd ile evlendirmek istediğini söyledi. Hz. Zeyneb güzel bir kadın olup ayrıca asil bir soydan geliyordu. Bu sebeple

²⁴ Ebû Abdillâh Muhammed İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ (Beyrût: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1433/2012), 3/29-30; Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Beyrût: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1424/2003), 75; Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ el-Belâzürî, *Ensâbü'l-esrâf*, thk. Muhammed Hamîdullah, Süheyl Zekkâr, Riyâz Ziriklî (Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1996/1417), 1/467.

²⁵ el-Ahzâb 33/40.

²⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 3/30-31; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/468-469; Ebû'l-Ferec Cemâleddîn Abdurrahmân İbnü'l-Cevzî, *Sifâtü's-safve*, thk. Muhammed Revvâs Kal'acî, Mahmûd Fâhûrî (Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1405-1985), 1/379-381; Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd fi hedyi hayri'l-ibâd*, thk. Şuayb el-Arnaût, Abdülkâdir el-Arnaût (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1415/1994), 3/20-21.

²⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/179-3/33; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif*, 75; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/471-472.

²⁸ Ebû'l-Fazl Şihâbeddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe fi temyîzi's-sahâbe* (Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1421/2001), 2/242; Neşe Söylemez, *Zeyd b. Hârise ve Ailesi* (Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001), 28.

²⁹ Ebû Muhammed Cemâleddîn Abdülmelik İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakâ, İbrâhîm el-Ebyârî, Abdülhafız Şelebî (Beyrût: Dâru'l-İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1415/1994), 4/301; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/80.

³⁰ Hz. Peygamber: "Allah katında en şerefli olanınızın İslâm'ı en güzel yaşayanlar olduğunu bilmeniz için Mikdâd ve Zeyd'i evlendirdim." buyurarak Mikdâd ile Zubâ'a bint Zübeyr b. Abdilmuttalib'i, Zeyd b. Hârise ile de Zeyneb bint Cahş'ı evlendirmişti. Mikdâd daha önce esir edilmişti. Ebû Bekir Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Musannef*, thk. Habîbürrahmân el-A'zamî (Beyrût: el-Meclisü'l-İlmî, 1392/1972), 6/153; Daha ayrıntılı bir değerlendirme için bk. İhsan Arslan, *Hz. Peygamber'i Doğru Anlamak III: Medine Dönemi* (İstanbul: Okur Akademi, 2019), 88.

azatlı bir köle olan Zeyd ile evlenmek istemediğini söyledi. Ancak Rasûlullah ikisinin evliliği konusunda ısrarcı olmuştur.³¹ Bu evliliğe Hz. Zeyneb'in aile üyeleri de karşı çıkıyorlardı.³²

Hz. Zeyneb'in bu tavrı üzerine: "Allah ve Rasûlü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Rasûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur."³³ âyeti nâzil oldu.³⁴ Hz. Zeyneb kendisi hakkında indirilen bu âyetten sonra ya istememesine rağmen bu evliliğe razı olacaktı veya âyette belirtilen "apaçık bir sapıklığa düşmüş" olma durumuna girecekti. Dolayısıyla Hz. Zeyneb Allah ve Rasûlü'nün kendisi hakkında vermiş olduğu bu karara saygı duymak mecburiyetinde kaldı. Âyette açıkça görüldüğü üzere Hz. Zeyneb'in Zeyd ile olan evliliği kendi iradesinin üzerinde ilahî bir yönlendirme neticesinde gerçekleşmiş oldu.

2. 1. Zeyd b. Hârise ve Hz. Zeyneb bint Cahş'ın Evliliklerinin Sona Ermesi

2. 1. 1. Evliliğin Sona Ermesiyle İlgili Rivayetlerin Tahlili

Zeyd ile Hz. Zeyneb'in evliliklerinde buraya kadar bir problem bulunmamaktadır. Fakat zaten Hz. Peygamber'in isteği ile gerçekleşmiş olan bu evliliğin bitirilmesi noktasında Hz. Peygamber hakkında olumsuz kanaatlerin oluşmasına sebep olabilecek bazı rivayetler bulunmaktadır. Öncelikle bu rivayetleri aktararak rivayetleri isnad ve aklı tutarlılık noktalarından inceleyelim.

Bir gün Hz. Peygamber Zeyd ile görüşmek için onun Hz. Zeyneb ile birlikte yaşadığı eve gitti. Hz. Peygamber evin dışından: "Zeyd nerede?" diye seslendi. Hz. Zeyneb bunun üzerine üzerindeki elbiseler çok da uygun olmamasına rağmen Hz. Peygamber'i kapıda bekletmemek adına hızla kapıyı açtı ve: "Ey Allah'ın Rasûlü! Anam babam sana feda olsun. Zeyd evde yok, içeri buyur." dedi. Hz. Peygamber, Hz. Zeyneb'in bu halini görünce kafasını hemen çevirdi. Hz. Zeyneb'i beğenen Hz. Peygamber evden ayrılırken: "Yüce Allah'ı tenzih ederim. Kalpleri çeviren Allah'ı tenzih ederim."³⁵ sözlerini mırıldanarak söyledi. Bir müddet sonra Zeyd eve gelince, Hz. Zeyneb, Rasûlullah'ın onu aramak için eve geldiğini söyledi. Zeyd, Hz. Zeyneb'e: "Onu içeri davet ettin mi?" diye sorduğunda Hz. Zeyneb: "Bunu teklif ettim, ancak kabul etmedi." dedi. Zeyd, Rasûlullah'ın herhangi bir şey söyleyip söylemediğini sorduğunda Hz. Zeyneb Hz. Peygamber'in: "Yüce Allah'ı tenzih ederim. Kalpleri çeviren Allah'ı tenzih ederim." dediğini söyledi. Zeyd bunun üzerine Hz. Peygamber'in yanına giderek: "Ey Allah'ın Rasûlü! Anam babam sana feda olsun. Zeyneb hoşuna gittiyse, onu senin için boşayayım." dedi. Hz. Peygamber ise: "Eşini yanında tut." dedi. Bu günden sonra Zeyd sürekli Hz. Zeyneb'i boşamak istediğini söylüyor, Hz. Peygamber ise: "Eşini yanında tut." diyordu. Sonunda Zeyd, Hz. Zeyneb'i boşadı. Bir müddet geçtikten sonra da Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in nikâhını ilan eden el-Ahzâb sûresinin 37. âyeti nâzil oldu.³⁶

İbn Sa'd'dan (öl. 230/845) aktardığımız bu rivayet Muhammed b. Yahyâ b. Hibbân (öl. 121/739) -> Abdullah b. Âmir el-Eslemî (öl. 152/769) -> Muhammed b. Ömer el-Vâkıdî (öl. 207/823) kanalıyla bize ulaşmıştır.

³¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/80.

³² et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, 24/39-40; Mahmûd Şit Hattâb, *Kâdetü'n-Nebî* (Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1420/1999), 175; Muhammed Hamîdullah, "Zeyneb bint Cahş", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/357; Söylemez, *Zeyd b. Hârise*, 28; Mustafa Kılıç, *Allah Resûlü'nün Dostu Hibbu'r-Resûl Zeyd b. Hârise* (İstanbul: Siyer Yayınları, 2016), 79.

³³ el-Ahzâb 33/36.

³⁴ et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 12/17-18; İbn Kesîr, *Tefsîr*, 5/161-162; Hattâb, *Kâdetü'n-Nebî*, 175.

³⁵ Muhammed Hamîdullah'a (öl. 1423/2002) göre bu sözlerin söylenilme sebebi Hz. Peygamber'in Zeyd ile Hz. Zeyneb'in geçinememesine duyduğu şaşkınlık sebebiyledir. Zeyd kendisinden oldukça yaşlı olan Ümmü Eymen ile mesut bir evlilik hayatı sürdürmesine rağmen ondan çok daha genç ve güzel olan Hz. Zeyneb ile geçinememekteydi. Dolayısıyla Hz. Peygamber bu halin Allah'tan gelen bir kalp dönüklüğü olduğunu ıkrar sadedinde bu sözleri söylemiş olmalıydı. Muhammed Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, çev. Salih Tuğ (İstanbul: İrfan Yayıncılık, 2001), 2/682.

³⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/80-81.

486 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

Rivayet zincirindeki ilk ravi olan Muhammed b. Yahyâ b. Hibbân 47/667 tarihinde doğmuş ve 121/739 tarihinde vefat etmiş olup el-Vâkıdî, el-İclî (öl. 261/875), İbn Hibbân (öl. 354/965) ve ez-Zehebî (öl. 748/1348) onun sika bir ravi olduğunu belirtmişlerdir.³⁷ Muhammed b. Yahyâ'nın doğum tarihinden de anlaşılacağı üzere Hz. Peygamber'i görme ihtimali bulunmamaktadır. Dolayısıyla rivayet, sahâbî ravi atlandığı için hadis literatüründe "mürsel" olarak isimlendirilen gruba girmektedir. Konu hakkında bazı tartışmalar bulunmakla birlikte hadis âlimlerinin çoğunluğu mürsel rivayetleri zayıf olarak kabul etmişlerdir.³⁸ Ravi zincirindeki ikinci isim olan Abdullah b. Âmir el-Eslemî hakkında, rivayeti aktaran İbn Sa'd başta olmak üzere Yahyâ b. Maîn (öl. 233/848), Ahmed b. Hanbel (öl. 241/855), el-Buhârî (öl. 256/870), en-Nesâî (öl. 303/915), İbn Hibbân ve ed-Dârekutnî (öl. 385/995) zayıf ravi olduğunu belirten cerh lafızları kullanmışlardır.³⁹ Rivayetin üçüncü ravisi olan el-Vâkıdî ise Ali b. el-Medîni (öl. 234/848), Ahmed b. Hanbel, Müslim (öl. 261/875), eş-Şâfiî (öl. 204/820) ve en-Nesâî gibi birçok âlim tarafından yalancı ve zayıf görülmekle birlikte onu sika kabul eden bazı âlimler de bulunmaktadır.⁴⁰ Son olarak rivayetin geçtiği kitabın sahibi olan İbn Sa'd ise âlimlerin çoğunluğu tarafından sika olarak kabul edilmiştir.⁴¹

Konu ile ilgili tespit edebildiğimiz kadarıyla farklı isnadlara sahip iki benzer rivayet daha bulunmaktadır.⁴² Rivayetler büyük ölçüde birbirlerine benzediği için bu rivayetlerin tercümelerini aktarmaya gerek görmedik. Ancak sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için isnadlarını incelememiz gerekmektedir.

İbn İshâk'ta (öl. 151/768) geçen rivayet Şa'bî (öl. 104/722) -> Ebû Seleme el-Hemedânî (öl. ?) -> Yûnus (öl. 199/814)⁴³ kanalıyla bize ulaşmıştır.

Bu rivayetin ilk ravisi olan Şa'bî'nin 17-31/638-652 yılları arasında doğup 103-110/721-728 yılları arasında vefat ettiğine dair rivayetler bulunmaktadır.⁴⁴ Şa'bî'nin hadis

³⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 5/338-339; Ebû'l-Hasen Ahmed b. Abdillâh b. Sâlih el-İclî, *Ma'rifetü's-sikât min ricâli ehli'l-ilm ve'l-hadis ve mine'd-du'afâ' ve zikru mezâhibihim ve ahbârihim*, thk. Abdülâlim Abdülâzîm el-Bestevî (Medîne: Mektebetü'd-Dâr, 1405/1985), 2/256; Ebû Hâtim Muhammed İbn Hibbân, *Kitâbü's-sikât* (Haydarâbâd: Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmaniyye, 1973), 5/376-377; Ebû Abdillâh Şemseddîn Muhammed ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1402/1982), 5/186-187.

³⁸ Mücteba Uğur, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü* (Ankara: TDV Yayınları, 1992), "Mürsel", 304; Salahattin Polat, "Mürsel", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/53.

³⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 5/454; Ebû Abdirrahmân Ahmed en-Nesâî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn* (Beyrût: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, 1405/1985), 146; Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân İbnü'l-Cevzî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*, thk. Ebû'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî (Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1406/1986), 2/129.

⁴⁰ en-Nesâî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*, 217; İbnü'l-Cevzî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*, 3/87-88; Şaban Öz, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006), 369-372; Mustafa Fayda, "Vâkıdî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/473.

⁴¹ ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 10/664-666; Mustafa Fayda, "İbn Sa'd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/295; Öz, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, 447-448.

⁴² bk. Ebû Abdullah Muhammed İbn İshâk, *Sîretü İbn İshâk el-müsemmâ bi-kitâbi'l-mübtede' ve'l-meb'as ve'l-megâzî* (Fas, 1395/1976), 244; et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 12/19.

⁴³ Bugün kullanılmakta olan İbn İshâk nüshaları Yûnus b. Bükeyr'in rivayetlerini kapsayan bir yazmadan neşredilmiştir. Ayrıca Yûnus b. Bükeyr, eserinde sadece İbn İshâk rivayetlerine yer vermemiş kendi katkıları ile de eserini genişletmiştir. Nitekim kullanmış olduğumuz nüshaya baktığımızda, üçte birden fazlasının İbn İshâk'a ait olmadığı görülür. bk. Öz, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, 424-426. Bu bilgiler ışığında rivayetin İbn İshâk ile bir ilgisi olmadığını ve Yûnus olarak zikredilen ravinin de Yûnus b. Bükeyr olduğunu söyleyebiliriz.

⁴⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 6/260, 267; M. Yaşar Kandemir, "Şa'bî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/217-218.

rivayeti konusunda çok güvenilir bir ravi olduğu aktarılmaktadır.⁴⁵ Ancak açıkça görüldüğü üzere kendisinin sahâbî olma ihtimali bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu rivayet de sahâbî ravi zikredilmediği için mürseldir. Rivayetin ikinci ravisi Ebû Seleme el-Hemedânî'nin asıl ismi Süleym olup Ebû Seleme künyesidir. Şa'bî'nin mevlâsıydı ve ondan hadis aktarırdı. Her ne kadar İbn Hibbân *Kitâbü's-sikât* adlı eserinde kendisinden bahsetmiş olsa da⁴⁶ Yahyâ b. Maîn, Ebû Hafs Amr b. Alî b. Bahr el-Fellâs (öl. 249/864) ve en-Nesâî onun zayıf bir ravi olduğunu belirtmişlerdir.⁴⁷ Rivayetin üçüncü ravisi olan Yûnus b. Bükeyr hakkında Yahyâ b. Maîn ve Ebû Hâtim (öl. 277/890) gibi bazı âlimler sika olduğunu belirtirken Ebû Dâvûd (öl. 275/889), en-Nesâî, el-İclî ve ed-Dârekutnî gibi bazı âlimler zayıf olduğunu belirtmişlerdir.⁴⁸

et-Taberî'de (öl. 310/923) geçen rivayetin ravileri ise İbn Zeyd (öl. 180/796) -> İbn Vehb (öl. 197/813) -> Yûnus (öl. 264/878) şeklindedir.

İbn Zeyd'in tam ismi Abdurrahman b. Zeyd b. Eslemî olup⁴⁹ Hz. Ömer'in kölesiydi. İbn Sa'd, Yahyâ b. Maîn, Ali b. el-Medîni, el-Buhârî ve en-Nesâî gibi pek çok âlim Abdurrahman b. Zeyd'in oldukça zayıf bir ravi olduğunu belirtmişlerdir.⁵⁰ Senetteki İbn Vehb'in de Abdullah b. Vehb el-Mısırî olduğu aktarılmıştır.⁵¹ İbn Sa'd, Yahyâ b. Maîn, Ebû Mus'ab Ahmed b. Ebû Bekr (öl. 242/857), İbn Ebû Hâtim (öl. 327/938), Ebû Zür'a (öl. 264/878) ve en-Nesâî onun sika olduğunu belirtmişlerdir.⁵² Ancak bazı âlimler onun hakkında rivayetlerinde tedlis⁵³ yaptığı ve zayıf kişilerden hadis rivayet ettiği şeklinde bazı tenkitlerde bulunmuşlardır.⁵⁴ Metindeki üçüncü ravi olan Yûnus ise et-Taberî'nin hocası olan Yûnus b. Abdila'lâ b. Mûsâ es-Sadeffî (öl. 264/878) olmalıdır. Ayrıca Yûnus b. Abdila'lâ'nın hocaları içerisinde İbn Vehb'in bulunması da bu bilgiyi desteklemektedir.⁵⁵ en-Nesâî, İbn Ebû Hâtim ve ez-Zehebî onun sika olduğunu belirtmişlerdir.⁵⁶ Rivayeti eserinde aktaran et-Taberî'nin de sika bir ravi olduğu aktarılmaktadır.⁵⁷

Eldeki veriler ışığında rivayetlere baktığımızda her üç rivayetin de mürsel olduğunu görüyoruz. Rivayetlerin güvenilirliğini azaltan etkenlerin ilkinin bu olduğunu söyleyebiliriz. İkinci olarak rivayetlerin tamamında zayıflıkla veya daha da ileri seviyede yalancılıkla itham edilen en az bir ravi bulunmaktadır. Dolayısıyla Hz. Peygamber hakkında ileri sürülen ciddi

⁴⁵ Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî İbn Ebû Hâtim, *Kitâbü'l-Cerh ve't-ta'dîl* (Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1372/1953), 6/323-324; Kandemir, "Şa'bî", 38/218.

⁴⁶ İbn Hibbân, *Kitâbü's-sikât*, 6/414.

⁴⁷ en-Nesâî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*, 119; İbn Ebû Hâtim, *Kitâbü'l-Cerh ve't-ta'dîl*, 4/213; Ebû Ahmed Abdullâh İbn Adî, *el-Kâmil fî du'afâ'ir-ricâl*, thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd vd. (Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.), 4/333.

⁴⁸ el-İclî, *Ma'rifetü's-sikât*, 2/377; ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 9/245-248; İbn Züreyk el-Hanbelî, *Men tekelleme fihî'd-Dârekutnî fî Kitâbi's-Sünen mine'd-du'afâ'i ve'l-metrûkîn ve'l-mecrûhîn*, thk. Ebû Abdullah Hüseyin b. Ukkâşe (Katar: Vezâretü'l-Evkâf, 1428/2007), 143-144; Öz, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, 424-425.

⁴⁹ Küçükkalay, Hz. Peygamber ve Hz. Zeynep, 37.

⁵⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 5/484; en-Nesâî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*, 158; İbn Adî, *el-Kâmil fî du'afâ'ir-ricâl*, 5/441-443; Ebû'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-Dârekutnî, *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*, thk. Muvaffak b. Abdullah b. Abdülkâdir (Riyâd: Mektebetü'l-Ma'ârif, 1404/1984), 270.

⁵¹ Küçükkalay, Hz. Peygamber ve Hz. Zeynep, 37.

⁵² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 7/359; İbn Ebû Hâtim, *Kitâbü'l-Cerh ve't-ta'dîl*, 5/190; ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 9/226-228; Saffet Köse, "İbn Vehb", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1999), 20/441.

⁵³ Ravinin görüşmediği veya görüşmüş olsa bile kendisinden hadis işitmediği bir kişiden, işitti zannını uyandıracak şekilde hadis rivayet etmesine denilir. bk. Uğur, "Tedlîs", 395; Bünyamin Erul, "Tedlîs", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/262.

⁵⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 7/359; ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 9/226; Köse, "İbn Vehb", 20/441.

⁵⁵ Bilal Aybakan, "Sadeffî, Yûnus b. Abdila'lâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2008), 35/393.

⁵⁶ İbn Ebû Hâtim, *Kitâbü'l-Cerh ve't-ta'dîl*, 9/243; ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 12/348-350.

⁵⁷ ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 14/267; Mustafa Fayda, "Taberî, Muhammed b. Cerîr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/316.

488 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

bir iddianın bu tarz zayıf rivayetlere dayandırılması uygun değildir. Üstelik rivayetler sadece nakil yönünden değil mantıkî açıdan da birçok tutarsızlıklar içermektedir.⁵⁸

Öncelikle Hz. Zeyneb Rasûlullah'ın halasının kızı olup Hz. Peygamber onu küçüklüğünden beri tanımaktaydı. Dolayısıyla Hz. Peygamber'in Hz. Zeyneb'i görüp de sanki ilk defa görüyormuş gibi beğenmesinin mantıklı bir izahı bulunmamaktadır. Üstelik Rasûlullah, Hz. Zeyneb'in güzelliğinden etkilenmiş olsaydı, Hz. Zeyneb ve ailesi bu evliliğe karşı çıkmasına rağmen Zeyd ile evlendirmez, kendisi Hz. Zeyneb ile evlenirdi.

Buna ek olarak bazı İslâm âlimlerinin savunduğu gibi Hz. Peygamber'in gönlü Hz. Zeyneb'in muhabbetine düşmüş olsaydı, Hz. Zeyneb'in onun katında çok müstesna bir yere sahip olması beklenirdi. Ancak İslâm tarihi kaynaklarında Hz. Zeyneb'in Hz. Peygamber'in yanında çok özel bir yeri olduğuna dair bir rivayet bulunmamaktadır. Zikrettiğimiz bu iddiayı şu rivayet de açıkça ortaya koymaktadır: Hz. Zeyneb'in vefatından sonra Hz. Âişe'nin yeğeni Urve: "Ey teyzeciğim! Rasûlullah, hangi eşine daha çok kıymet verirdi?" diye sorduğunda Hz. Âişe: "Çok kıymet verdiğini düşünmüyorum. Fakat Zeyneb bint Cahş ve Ümmü Seleme onun yanında değerliydi. Her ikisi de benden sonra Rasûlullah'ın muhabbet duyduğu eşleriydi." demişti.⁵⁹

Bu rivayetlerde diğer yazarların ilgisini çekmemiş olan başka bir yanlışlık daha bulunmaktadır. Rivayetlerde Hz. Peygamber'in Hz. Zeyneb'i gördüğü zaman kendisini beğendiği aktarılmaktadır. Beğenmek gibi tamamen duygularla alakalı olan bir eylemin başkaları tarafından bize aktarılmasının hiçbir kıymeti yoktur. Bu eylem sadece kişinin kendi itirafıyla bilinebilecek bir olgudur. Rivayetlerin hiçbirisi de Hz. Peygamber'in kendisinden aktarılmamıştır. Dolayısıyla sadece niyet okuma olan böyle bir bilgi itimada layık değildir.

Yine diğer yazarların ilgisini çekmeyen, rivayetlerdeki ciddi hatalardan birisi Zeyd'in Hz. Peygamber'e gelerek: "Ey Allah'ın Rasûlü! Anam babam sana feda olsun. Zeyneb hoşuna gittiyse, onu senin için boşayayım." sözüdür. O dönemde evlatlıklar öz oğul olarak kabul ediliyordu ve dolayısıyla kişinin evladının hanımıyla evlenmesinin yasak olması gibi üvey evladın hanımıyla da evlenmek yasaktı ve toplum tarafından ahlaksızca bir tavır olarak kabul ediliyordu.⁶⁰ Dolayısıyla Hz. Peygamber gibi ahlaklı bir insanın ve onun terbiyesi altında yetişen Zeyd'in ilahî bir yönlendirme olmaksızın toplum tarafından ahlaksızlık olarak kabul edilen bir hareketi yapmaları mümkün değildir. Zeyd'in, konuyla ilgili aksi bir hüküm indirilmeden önce böyle bir teklifi Hz. Peygamber'e sunması mümkün değildir.

Rivayetlerin isnad yönünden ve mantıkî tutarlılık yönünden kabul edilemez olduğunu gördükten sonra bu rivayetlerin üretilmesine sebep olan faktörlere bakalım. Bize göre bu rivayetleri ortaya çıkaran ilk sebep: "...Allah'ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyordun. Oysa asıl korkmana layık olan Allah'tır..."⁶¹ âyetindeki kısmın biraz kapalı olmasıdır.

⁵⁸ Bazı kaynaklarda olayın her bir rivayette farklı bir şekilde aktarılmış olması üzerinden de bu rivayetler eleştirilmiştir. Çınar, "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Cahş ile Evliliği", 47. Ancak İslâm tarihi kaynaklarındaki neredeyse tüm rivayetlerde benzer bir durum söz konusu olduğu için rivayeti bu noktadan eleştirmenin uygun olmayacağını düşünüyoruz.

⁵⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/91. Ayrıca Hz. Peygamber, Hz. Safiyye ile ilgili bir meseleden dolayı sergilediği sert tavır sebebiyle Hz. Zeyneb bint Cahş ile yaklaşık üç ay boyunca küs olarak da kalmıştı. bk. İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/100.

⁶⁰ Acar, "Hz. Peygamber'in Zeynep'le Evliliği", 100.

⁶¹ el-Ahzâb 33/37.

Bazı âlimler Hz. Peygamber'in içinde gizlediği şeyin Hz. Zeyneb'e olan muhabbeti, olduğunu iddia etmişlerdir.⁶² Ancak işin hakikatinde Allah Teâlâ, Rasûlullah'a ileride Hz. Zeyneb ile evleneceğini bildirmişti.⁶³ Yalnız Hz. Peygamber de bulunan bu gaybî bilgi Hz. Peygamber'i endişelendiriyordu. Çünkü o dönem toplumunda evlatlık öz evlat gibi değerlendirildiği için toplumun böyle bir evliliği hoş karşılamayacağını Hz. Peygamber biliyor ve insanların tepkilerinden çekiniyordu. Allah, bu sebeple âyetin devamında Rasûlü'nü uyarılmış ve yalnız kendisinden korkmasını tembihlemiştir.

Bazı İslâm âlimlerinin zikrettiği gibi Hz. Peygamber'in içinde gizlediği şey Hz. Zeyneb'e olan muhabbeti olsaydı Allah Teâlâ bu durumu da ortaya çıkarırdı. Çünkü âyette " ...Allah'ın açığa vuracağı şeyi..."⁶⁴ buyurulmaktadır. Ancak Allah Teâlâ'nın ortaya çıkardığı tek şey Hz. Zeyneb ile Hz. Peygamber'in evliliği olmuştur. Zaten bir sonraki âyette de bu olayların Hz. Peygamber'in seçimine bağlı bulunmaksızın Allah'ın emriyle gerçekleştiği ortaya konulmaktadır: "Allah'ın, kendisine helâl kıldığı şeyde Peygamber'e herhangi bir vebal yoktur. Önce gelip geçenler arasında da Allah'ın âdeti böyle idi. Allah'ın emri mutlaka yerine gelecek, yazılmış bir kaderdir."⁶⁵

1. 2. Evliliğin Sona Ermesinin Gerçek Sebebi ve Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in Nikâhları

Zeyd ile Hz. Zeyneb'in evliliğinin çabuk bitmesinde Hz. Zeyneb'in sert bir mizaca sahip olmasının⁶⁶ büyük payı vardı. Üstelik Hz. Zeyneb bu evliliği istememesine rağmen hakkında inen âyet sebebiyle Hz. Peygamber'in emrine karşı gelememişti. Bu sebeplerden dolayı Hz. Zeyneb, kocası ile geçinmiyor, bu evlilikten duyduğu memnuniyetsizliği sürekli Zeyd'e yansıtıyordu. Zeyd de sürekli gelip Hz. Zeyneb'i şikâyet sadedinde: "Ey Allah'ın Rasûlü! Halanızın kızı çok konuşuyor ve sözleriyle beni incitiyor." diyordu. Hz. Peygamber de Zeyd'e hep aynı tavsiyede bulunuyordu: "Eşini yanında tut, bırakma!"⁶⁷ Zeyd, Hz. Peygamber'in kendisini sürekli men etmesine rağmen bir gün dayanamayarak Hz. Zeyneb'i boşadı. Zeyd b. Hârise'nin Hz. Zeyneb'i boşamasından sonra: "(*Rasûlüm!*) Hani Allah'ın nimet verdiği, senin de kendisine iyilik ettiğin kimseye: 'Eşini yanında tut, Allah'tan kork!' diyordun. Allah'ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyordun. Oysa asıl korkmana layık olan Allah'tır. Zeyd, o kadından iliştiğini kesince biz onu sana nikâhladık ki evlâtlıkları, karlılarıyla ilişkilerini kes-

⁶² Ebû'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed es-Sem'ânî, *Tefsîrû'l-Kur'ân*, thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm, Ebû Bilâl Ganîm b. Abbâs (Riyâd: Dâru'l-Vatan, 1418/1997), 4/287; Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh el-Kurtubî, *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*, thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî (Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006), 17/156; es-Süyûtî, *ed-Dürrü'l-mensûr*, 12/56-57.

⁶³ Ebû Bekr Ahmed el-Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli sâhibi's-şer'a*, thk. Abdülmü'tî Kal'acî (Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmîyye, 1408/1988), 3/466; Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ Kâdî İyâz, *Şifâ-i Şerîf Şerhi*, çev. M. Yaşar Kandemir (İstanbul: Tahlil Yayınları, 2012), 3/222; el-Kurtubî, *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*, 17/157; İbn Kesîr, *Tefsîr*, 5/164; Ebû'l-Fazl Şihâbeddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-bârî bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, nşr. Abdülazîz b. Abdillâh b. Bâz vd. (Riyâd: Dâru't-Tayyibe, 1426/2005), 10/502-503; es-Süyûtî, *ed-Dürrü'l-mensûr*, 12/58; Zâhir b. Avvâd el-Elmaî, *Ma'a'l-müfessirîn ve'l-müsteşrikîn fi zevâcî'n-nebî sallallâhü 'aleyhi ve sellem bi-Zeyneb bint Cahş* (Riyâd: ed-Dirâsetü't-Tahlîliyye, 1983), 32. Çeşitli kaynaklardan aktarmış olduğumuz bu bilgi Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynelâbidîn Alî (öl. 94/712) ve Zührî'den (öl. 124/742) aktarılmıştır.

⁶⁴ el-Ahzâb 33/37.

⁶⁵ el-Ahzâb 33/38. krş. Kâdî İyâz, *Şifâ*, 3/223.

⁶⁶ Abdürrezzâk es-San'ânî, *el-Musannef*, 11/431-432; el-Buhârî, "Hibe", 8; krş. Ebû'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc Müslim, *el-Câmi'u's-sahîh* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1430/2010), "Fezâilü's-Sahâbe", 83; Ebû Abdîrrahmân Ahmed en-Nesâî, *es-Sünen* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992), "İşretü'n-Nisâ", 3; İbnü'l-Cevzî, *Sifâtü's-safve*, 2/17-18; ez-Zehabî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/143-144.

⁶⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/82; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/434; en-Nesefî, *Medârikü't-tenzil*, 3/32; Hamîdullah, "Zeyneb bint Cahş", 44/357.

490 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

tiklerinde (o kadınlarla evlenmek isterlerse) müminlere bir güçlük olmasın. Allah'ın emri yerine getirilmiştir."⁶⁸ âyeti nâzil oldu. Böylelikle Hz. Peygamber ve Hz. Zeyneb'in evlilikleri ilahî bir irade neticesinde gerçekleşmiş oldu.⁶⁹

Hz. Peygamber'in Hz. Zeyneb ile evlilik tarihi ihtilafıdır. 3/625⁷⁰ veya 5/627⁷¹ tarihinde evlendiklerine dair rivayetler bulunmaktadır. Net bir tarih vermek mümkün gözükmesine de konu ile ilgili en tatmin edici açıklamaların Mehmet Apaydın'ın eserinde zikredilen 3/625 tarihi olduğunu söyleyebiliriz.⁷² Dolayısıyla hicretten sonra evlilikleri gerçekleşen Zeyd ile Hz. Zeyneb yaklaşık iki yıl kadar evli kalmışlardır.

Hz. Peygamber'in Hz. Zeyneb ile evliliği üzerine bazı kimseler: "Muhammed insanlara çocuklarının eşleriyle evlenmelerini yasaklıyor. Fakat kendisi oğlunun eşiyile evleniyor." şeklinde dedikodu yapmaya başladılar. Bunun üzerine: "*Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.*"⁷³ âyeti nazil oldu.⁷⁴ Sürenin devamında da: "*Onları (evlât edindikleriniz) babalarına nispet ederek çağırın. Allah yanında en doğrusu budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, bu takdirde onları din kardeşleriniz ve görüp gözettiğiniz kimseler olarak kabul edin.*"⁷⁵ âyeti nazil oldu. Bu âyetin indirilmesinden sonra toplumda Zeyd b. Muhammed olarak bilinen Zeyd, babasının ismiyle Zeyd b. Hârîse olarak anılmıştır.

Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerini de ele aldıktan sonra Zeyd'in komuta ettiği seriyelere bakalım.

3. Zeyd b. Hârîse'nin Komuta Ettiği Seriyeler

Zeyd Câhiliye döneminde ailesinin yanına gitme şansı yakalamasına rağmen köle olarak Hz. Peygamber'in yanında kalmayı tercih etmiş çok nadide bir şahsiyetti.⁷⁶ O, Hz. Peygamber'e çok büyük bir sevgiyle bağlı olduğu gibi Hz. Peygamber de onu çok sever ve ailesinin bir ferdi gibi görürdü.

Hz. Peygamber, Zeyd'e olan muhabbetinin bir tezahürü olarak onu İslâm tarihinin ilk seriyesi olan Sîfü'l-Bahr/Hz. Hamza Seriyesi hariç katıldığı tüm seriyelerde komutan olarak görevlendirmişti.⁷⁷

⁶⁸ el-Ahzâb 33/37.

⁶⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, 244; İbn Hişâm, *es-Sîre*, 4/301; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/434; Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî, *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk* (Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1433/2012), 2/90; Ebû Abdillâh Muhammed el-Hâkim en-Nisâbü'rî, *Müstedrek ale's-Sahîhayn*, thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ' (Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2002), 4/25; Ebû'l-Hasen İzzeddîn Ali İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe fi ma'rifeti's-sahâbe*, thk. Halîl Me'mûn Şeyhâ (Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1430/2009), 2/239-240; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 10/107; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 7/124.

⁷⁰ İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 10/107; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 7/124; Salih Tuğ, "Rasûlullah Muhammed'in Evliliklerinde Kronolojik Yapı", *Hz. Peygamber ve Aile Hayatı* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1988), 147; Kasım Şulul, *İlk Kaynaklara Göre Hz. Peygamber Devri Kronolojisi* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2011), 661-662; Hamîdullah, "Zeyneb bint Cahş", 44/358.

⁷¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 8/90; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 10/107; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 7/124; Şulul, *Kronoloji*, 662.

⁷² Mehmet Apaydın, *Siyer Kronolojisi* (İstanbul: Kuramer Yayınları, 2018), 437-440.

⁷³ el-Ahzâb 33/40.

⁷⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 3/31.

⁷⁵ el-Ahzâb 33/5.

⁷⁶ İbn Hişâm, *es-Sîre*, 1/285; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 3/30-31; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/468-469; İbnü'l-Cevzî, *Sifâtü's-safve*, 1/379-381.

⁷⁷ Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer el-Vâkidî, *Kitâbü'l-Megâzî*, thk. Marsden Jones (Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 1404/1984), 1/9-10; İbn Hişâm, *es-Sîre*, 2/207; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 4/578.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Zeyd dokuz seriyyede komutanlık yapmış olup sahâbîler içerisinde kendisine en fazla komutanlık vazifesi verilen de o olmuştur.⁷⁸

Zeyd'in komuta ettiği ilk seriyye Cemaziyelahir 3/Aralık 624 tarihinde gerçekleşen el-Karede Seriyyesi olup⁷⁹ Hz. Peygamber bu başarılı askerî operasyon sonrası Zeyd hakkında: "Seriyye komutanlarının hayırlısı Zeyd b. Hârîse'dir." buyurmuştur.⁸⁰

Zeyd'in 6/627 yılında komuta ettiği seriyyeler ise Rebiyülahir 6/Eylül 627 tarihinde gerçekleşen Cemûm Seriyyesi,⁸¹ Cemaziyelevvel 6/Eylül 627 tarihinde gerçekleşen İs Seriyyesi,⁸² Cemaziyelahir 6/Ekim 627 tarihinde gerçekleşen Taraf/Tarif Seriyyesi,⁸³ Receb 6/Kasım 627 tarihinde gerçekleşen Vâdilkurâ Seriyyesi⁸⁴ ve Şaban 6/Aralık 627 tarihinde gerçekleşen Medyen Seriyyeleridir.⁸⁵

Zeyd'in 6/628 tarihinde komuta ettiği son seriyye Ramazan 6/Ocak 628 tarihinde gerçekleşen Ümmü Kurfe (II. Vâdilkurâ) Seriyyesi'dir.⁸⁶

Hz. Âişe bu seriyyenin ardından Medine'ye dönen Zeyd'i, Rasûlullah'ın karşılmasını şöyle anlatmıştır: "Rasûlullah evimdeyken seferden dönmüş olan Zeyd b. Hârîse gelip kapıyı çaldı. Rasûlullah (üst tarafı) çıplak olmasına rağmen hızlıca kapıyı açtı. Bu olaydan önce onun böyle bir vaziyetteyken birini karşıladığını görmemiştim. Nihayet o, Zeyd'i kucaklayıp öptükten sonra ona bazı sorular sordu. Zeyd de kendilerine ihsan olunan zaferi, Rasûlullah'a haber verdi."⁸⁷

Zeyd'in 7/628⁸⁸ tarihinde komuta ettiği tek seriyye Hismâ Seriyyesi,⁸⁹ komuta ettiği son seriyye ise 8/629 tarihinde gerçekleşen Mu'te Seriyyesi'dir.⁹⁰ Bizans İmparatorluğu'na karşı yapılan bu savaşta yaklaşık elli yaşında olan Zeyd savaşın hemen başında şehit olmuştur.⁹¹

⁷⁸ krş. Serdar Özdemir, *Hz. Peygamber'in Seriyyeleri* (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2001), 15-185; Elşad Mahmudov, *Sebepler ve Sonuçları Açısından Hz. Peygamber'in Savaşları* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005), 41-438.

⁷⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, 296; el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, 1/197-198; İbn Hişâm, *es-Sîre*, 3/56-57; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/374; et-Taberî, *Târîh*, 2/54-55.

⁸⁰ Kâdî Hüseyin b. Muhammed b. el-Hasen ed-Diyârbekrî, *Târîhu'l-hamîs fi ahvâli enfesi nefis* (Beyrût: Müessesetü Şa'bân, ts.), 1/416.

⁸¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/66; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/377; et-Taberî, *Târîh*, 2/126; el-Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve*, 4/84.

⁸² el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, 2/553; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/66-67; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/377; krş. İbn Hişâm, *es-Sîre*, 2/269; et-Taberî, *Târîh*, 2/44.

⁸³ el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, 2/555; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/67; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/377; et-Taberî, *Târîh*, 2/126; Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fi sîreti hayri'l-ibâd*, thk. Mustafa Abdülvâhid vd. (Kâhire: el-Meclisü'l-A'la li's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1418/1997), 4/139.

⁸⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/68; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/377-378; et-Taberî, *Târîh*, 2/126; eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ*, 6/148.

⁸⁵ İbn Hişâm, *es-Sîre*, 4/291-292; Ebü'l-Feth Fethüddîn Muhammed b. Muhammed İbn Seyyidinnâs, *Uyûnü'l-eser fi fûnüni'l-megâzi ve's-şemâil ve's-siyer*, thk. Muhammed el-İd el-Hatrâvî, Muhyiddin Mestû (Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1413/1992), 2/155-156; eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ*, 6/149-156.

⁸⁶ el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, 2/564-565; İbn Hişâm, *es-Sîre*, 4/273; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/69; et-Taberî, *Târîh*, 2/127.

⁸⁷ el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, 2/565; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/69; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/473; ez-Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 1/226.

⁸⁸ el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/377; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd*, 3/284; eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ*, 6/143; Mahmudov, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, 222.

⁸⁹ el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzi*, 2/555-558; İbn Hişâm, *es-Sîre*, 4/269; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/67-68; et-Taberî, *Târîh*, 2/201; eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ*, 6/140-141.

⁹⁰ İbn Hişâm, *es-Sîre*, 4/20; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 2/97; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/380.

⁹¹ el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/473; Hattâb, *Kâdetü'n-Nebî*, 171; Kılıç, *Zeyd b. Hârîse*, 169-170.

492 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

Özellikle Zeyd'in ve Ca'fer'in şehadet haberleri Hz. Peygamber'i oldukça üzümüştü. Hz. Peygamber ağlayarak: "Kardeşlerim, dostlarım ve sohbet arkadaşlarım." demişti.⁹² Yine Hz. Peygamber'in komutanların vefat haberi geldiği zaman: "Allah'ım Zeyd'i affet. Allah'ım Zeyd'i affet. Allah'ım Zeyd'i affet. Allah'ım Ca'fer ile Abdullah b. Revâha'yı affet." buyurduğu aktarılmaktadır.⁹³

Hız. Peygamber'in Zeyd'i komutan olarak görevlendirdiği savaşların tarihlerine baktığımızda ilk seriyyenin Cemaziyelahir 3/Aralık 624 tarihinde gerçekleştiği diğerlerinin ise Rebiyülahir 6/Eylül 627 tarihi ve sonrasında gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla Zeyd'in komutan olarak görev yaptığı dokuz seriyyeden en az sekiz tanesi Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerinden sonra gerçekleşmiştir. İlk seriyyeye baktığımızda ise bu seriyyenin Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evlendikleri yılda gerçekleştiği görülür. Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerinin tam tarihini bilemediğimiz için seriyyenin mi yoksa evliliğin mi önce gerçekleştiğini söyleme imkânına sahip değiliz. Ancak bu bilgiler ışığında Zeyd'in komutan olarak görevlendirilmesinin hiçbir surette Hz. Dâvûd'a isnad edilen rivayetlerdeki duruma benzemediği açıktır.

Hız. Peygamber toplumdaki yerleşmiş bir âdetin kaldırılması için Allah tarafından böyle bir evliliği yapmaya mecbur bırakılmış ve bu evliliğin ardından çok sevdiği evlatlığı, azatlı köle Zeyd'i hür insanların üzerine komutan olarak tayin etmiştir. Hz. Peygamber bu uygulaması ile de toplumdaki hür ve mevâlî ayırımını ortadan kaldırmak istemiş olmalıdır. Nitekim bazı rivayetlerde Hz. Peygamber'in Zeyd'i komutan olarak görevlendirmesinin o günlerde bazı dedikodulara sebep olduğu aktarılır. Zeyd'i azatlı köle olduğu için kendilerinden düşük seviyede gören bazı insanlar Hz. Peygamber'in bu tercihini eleştirmişlerdi. Bu dedikodular üzerine Hz. Peygamber: "Vallahi! Zeyd emirliğe en layık olan kişidir. İnsanlar arasında en çok sevdiğim kimse de odur." buyurmuştur.⁹⁴

Yine Hz. Peygamber'in en yakınında bulunan isimlerden biri olan Hz. Âişe de Zeyd'e verilen bu vazifelerin ondan kurtulma amacı taşımadığını, aksine Zeyd'i taltif etmek gayesiyle yapıldığını net bir şekilde ifade etmiştir. Hz. Âişe: "Rasûlullah Zeyd b. Hârise'yi gönderdiği bütün savaşlarda orduya komutan tayin etti. Eğer Rasûlullah'tan sonra yaşasaydı, Rasûlullah onu halife tayin ederdi." demiştir.⁹⁵

Sonuç

Aktardığımız rivayetlerde açıkça görüldüğü üzere Kitâb-ı Mukaddes'te Hz. Dâvûd ile ilgili aktarılan kıssanın Kur'an-ı Kerim'in çizdiği peygamber portresi ile hiçbir benzerliği bulunmamaktadır. Bu kıssada Hz. Dâvûd birçok eşi olmasına rağmen gördüğü her güzele meyleden ve hatta zina eden bir insan gibi gösterilmektedir. Kitâb-ı Mukaddes'in Kur'an-ı Kerim'in beyanıyla da tahrif edilmiş bir kitap olması sebebiyle bu anlatımlara Müslümanlar itibar etmemişlerdir.

Ancak bazı İslâmî kaynaklarda Hz. Dâvûd hakkında kısmen Kitâb-ı Mukaddes'e benzeyen anlatımlar bulunmaktadır. Bu anlatımlar pek çok âlim tarafından zayıf rivayetler olarak değerlendirilmiştir. Üstelik bu rivayetlerin birbirinden oldukça farklı pek çok bilgiyi ihtiva etmesi âlimlerimizin bu olayı çok farklı şekillerde yorumlamalarına sebebiyet vermiştir.

⁹² İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 2/240; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 6/451.

⁹³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 3/34; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/473; ez-Zehabî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 1/229; Zeyd b. Hârise'nin yönettiği seriyyeler hakkında daha ayrıntılı bilgi için bk. Recep Erkocaaslan, "Kur'an'da İsmi Zikredilen Tek Şâhâbî Zeyd b. Hârise'nin Hayatı, Şahsiyeti ve İslâm'a Hizmetleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/56 (Nisan 2018), 996-1005.

⁹⁴ İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 2/243; krs. İbn Sa'd, *et-Tabakât*, 4/48-51; el-Buhârî, "Fezâilü Ashâb", 17; el-Belâzürî, *Ensâb*, 1/474.

⁹⁵ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, 20/517; el-Hâkim en-Nisâbü'rî, *Müstedrek*, 3/238; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 2/240; ez-Zehabî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 1/228.

Hatta neredeyse baktığımız tüm kaynaklarda olay farklı bir şekilde anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Konu hakkında bize en net bilgiyi verebilecek olan Kur'ân-ı Kerîm'de ise bu konu çok kapalı bir şekilde ele alınmıştır. Dolayısıyla Kitâb-ı Mukaddes'e benzer bir şekilde Hz. Dâvûd'un bir kadına gönlünü kaptırarak kocasını savaşta en kritik bölgeye gönderdiği gibi bir bilgi, iddia ve tahminden öteye geçemeyecektir. Bu sebeple evrensel bir hukuk kanunu olan "kişinin suç işlediği ispat edilene kadar suçsuz sayılacağı ilkesi" gereği Hz. Dâvûd bu anlatılardan beri kabul edilmelidir.

Açıkça görüldüğü üzere çok muğlak ve kapalı olan bu konu üzerine Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerini dâhil etmek ise daha büyük bir yanlış olmuştur. Bu hata sonucunda aslında birbiriyle neredeyse hiçbir benzerliği olmayan iki konu bir araya getirilerek Hz. Dâvûd hakkındaki şüpheler Hz. Peygamber'e de yansıtılmıştır. Hâlbuki âyetlerde de açıkça görüldüğü üzere Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evlilikleri doğrudan ilahî yönlendirme ile toplumdaki bir âdeti ortadan kaldırmak için yapılmış bir evliliktir. Metin içerisinde genişçe açıkladığımız üzere Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerine dair bazı İslâmî kaynaklarda geçen zayıf rivayetler hem rivayet hem de dirayet yönünden itibar edilebilecek anlatımlar değildir.

Son olarak din karşıtı bazı çevrelerin bu olaylara dâhil ettiği Zeyd'in öldürülmesi için savaşlara gönderildiği iddiası ise tamamen iftiradır. Geniş bir şekilde aktardığımız üzere Zeyd'in komutanlık yaptığı seriyyelerin ilki Cemaziyelahir 3/Aralık 624 tarihinde gerçekleşmiş diğerleri ise Rebiyülahir 6/Eylül 627 tarihi ve sonrasında gerçekleşmiştir. Dolayısıyla Zeyd'in komutan olarak görev yaptığı dokuz seriyyeden en az sekiz tanesinin Hz. Peygamber ile Hz. Zeyneb'in evliliklerinden sonra gerçekleşmesi de bu iddianın tutarsızlığını göstermektedir. Hz. Peygamber'in Hz. Zeyneb ile evlendikten sonra Zeyd'i öldürülmesi için savaşa göndermesi de mantıklı bir şekilde izahı yapılabilecek bir durum değildir.

Kaynakça

- Abdürrezzâk es-San'ânî, Ebû Bekir Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi'. *el-Musannef*. Thk. Habîbürrahmân el-A'zamî. 12 Cilt. Beyrût: el-Meclisü'l-İlmî, 1392/1972.
- Acar, Halil İbrahim. "İslam Hukuku Açısından Evlat Edinme ve Hz. Peygamber'in Zeynep'le Evliliği". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*. 7 (Nisan 2006), 99-110.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *Kitâbü'z-Zühd*. Thk. Muhammed Celâl Şeref. Beyrût: Dâru'n-Nahzati'l-Arabiyye, 1401/1981.
- Apaydın, Mehmet. *Siyer Kronolojisi*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2018.
- Arslan, İhsan. *Hz. Peygamber'i Doğru Anlamak III: Medine Dönemi*. İstanbul: Okur Akademi, 2019.
- Arslan, İhsan. "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Cahş ile Evliliğinin Değerlendirilmesi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/64 (2019), 938-945.
- Ateş, Abdurrahman. "İsrailiyatın Odağındaki Peygamber: Hz. Davud -Sâd Suresi 21-25. Ayetler Bağlamında Yapılan Rivayetlere Eleştirel Bir Yaklaşım-". *Marife* 10/1 (2010), 9-27.
- Ateş, Ali Osman. "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Cahş ile Evlenmesi Hakkındaki Bazı Rivayet ve Görüşlerin Değerlendirilmesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 7 (1992), 161-180.
- Aybakan, Bilal. "Sadefî, Yûnus b. Abdûlâlâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/393-394. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Barış, Mustafa Necati. "Zeynep bint Cahş ve Hz. Peygamber ile Evliliği". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (Temmuz 2010), 177-192.
- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ el-. *Ensâbü'l-esrâf*. Thk. Muhammed Hamîdullah, Süheyl Zekkâr, Riyâz Ziriklî. 13 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1996/1417.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed el-. *Delâilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli sâhibi's-serî'a*. Thk. Abdülmü'tî Kal'acî. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1408/1988.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed el-. *el-Câmi'u's-sahîh*. 3 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Bulut, Mehmet. "İsmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/134-136. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Çınar, Mahmut. "Hz. Peygamber'in Zeynep bint Cahş ile Evliliği Etrafındaki Şüpheler". *Diyanet İlmî Dergi* 43/1 (Mart 2007), 31-50.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-. *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*. thk. Muvaffak b. Abdullâh b. Abdülkâdir. Riyâd: Mektebetü'l-Ma'ârif, 1404/1984.
- Din ve Mitoloji. "Muhammed'in Evlatlığının Karısı Eş Olarak Alması ve Davud'u Örnek Göstermesi". Erişim 29 Şubat 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=G38nOxKIN8w>
- Diyârbekrî, Kâdî Hüseyin b. Muhammed b. el-Hasen ed-. *Târîhu'l-hamîs fî ahvâli enfesi nefisi*. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetü Şa'bân, ts.
- Elmaî, Zâhir b. Avvâd el-. *Ma'a'l-müfessirîn ve'l-müsteşrikîn fî zevâcî'n-nebî sallallahü 'aleyhi ve sellem bi-Zeynep bint Cahş*. Riyâd: ed-Dirâsetü't-Tahlîliyye, 4. Basım, 1983.
- Erkocaaslan, Recep. "Kur'an'da İsmi Zikredilen Tek Sâhâbî Zeyd b. Hârîse'nin Hayatı, Şahsiyeti ve İslâm'a Hizmetleri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/56 (Nisan 2018), 983-1007.
- Erul, Bünyamin. "Tedlîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/262-264. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Fayda, Mustafa. "İbn Sa'd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/294-297. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Fayda, Mustafa. "Taberî, Muhammed b. Cerîr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/314-318. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Fayda, Mustafa. "Vâkıdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/471-475. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Hakîm et-Tirmizî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî. *Nevâdirü'l-usûl fî ehâdisi'r-Rasûl*. Thk. Abdurrahman Umeyre. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Cil, 1412/1992.
- Hamîdullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 5. Basım, 2001.
- Hamîdullah, Muhammed. "Zeynep bint Cahş". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/357-358. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Hattâb, Mahmûd Şit. *Kâdetü'n-Nebî*. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 2. Basım, 1420/1999.
- Hennâd b. Serî. *Kitâbü'z-Zühd*. Thk. Abdurrahman Abdülcebbar el-Feryevâî. Kuveyt: Dâru'l-Hulefâ, 1406-1985.
- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdillâh. *el-Kâmil fî du'afâ'i'ricâl*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd vd. 9 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed. *Musannef*. 26 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kible, 1427/2006.
- İbn Ebû Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî. *Kitâbü'l-Cerh ve't-ta'dîl*. 9 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1372/1953.

Recep Erkocaaslan. An Ugly Slander to Prophet Muhammad: Assimilating His Marriage | 495

- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbeddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed. *el-İsâbe fî temyizi's-sahâbe*. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1421/2001.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbeddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed. *Fethu'l-bârf bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Nşr. Abdülazîz b. Abdillâh b. Bâz vd. 17 Cilt. Riyâd: Dâru't-Tayyibe, 1426/2005.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed. *Kitâbü's-sikât*. 10 Cilt. Haydarâbâd: Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmaniyye, 1973.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâleddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. Thk. Mustafa es-Sakâ, İbrâhîm el-Ebyârî, Abdülhâfiz Şelebî. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-lhyâ't-Türâsî'l-Arabî, 1415/1994.
- İbn İshâk, Ebû Abdullah Muhammed. *Sîretü İbn İshâk el-müsemmâ bi-kitâbi'l-mübtede' ve'l-meb'as ve'l-megâzî*. Fas, 1395/1976.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed. *ed-Dâu ve'd-Devâ*. Thk. Muhammed Ecmel el-İslâhî. Mekke: Dâru 'Âlemi'l-Fevâid, 1429/2008.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed. *Zâdü'l-me'âd fî hedyi hayri'l-ibâd*. Thk. Şu-ayb el-Arnaût, Abdülkâdir el-Arnaût. 6 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 27. Basım, 1415/1994.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. 21 Cilt. Cize: Hicr, 1417/1997.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. 6 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1432/2011.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *el-Ma'ârif*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1424/2003.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. Thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 9 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1433/2012.
- İbn Seyyidinnâs, Ebû'l-Feth Fethuddîn Muhammed b. Muhammed. *Uyûnü'l-eser fî fûnûni'l-megâzî ve's-semâil ve's-siyer*. Thk. Muhammed el-İd el-Hatrâvî, Muhyiddin Mestû. 2 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1413/1992.
- İbn Züreyk el-Hanbelî. *Men tekelleme fihî'd-Dârekutnî fî Kitâbi's-Sünen mine'd-du'afâ'i ve'l-metrûkîn ve'l-mecrûhîn*. thk. Ebû Abdullah Hüseyin b. Ukkâşe. Katar: Vezâretü'l-Evkâf, 1428/2007.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. Thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâleddîn Abdurrahmân. *Sifâtü's-safve*. Thk. Muhammed Revvâs Kal'acî, Mahmûd Fâhûrî. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 3. Basım, 1405-1985.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân. *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*. Thk. Ebû'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406/1986.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasen İzzeddîn Ali. *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*. Thk. Halîl Me'mûn Şeyhâ. 5 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 4. Basım, 1430/2009.
- İclî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Abdillâh b. Sâlih el-. *Ma'rifetü's-sikât min ricâli ehli'l-ilm ve'l-hadis ve mine'd-du'afâ' ve zikru mezâhibihim ve ahbârihim*. thk. Abdülalîm Abdülazîm el-Bestevî. 2 Cilt. Medîne: Mektebetü'd-Dâr, 1405/1985.
- Kâdî İyâz, Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ. *Şifâ-i Şerîf Şerhi*. çev. M. Yaşar Kandemir. 3 Cilt. İstanbul: Tahlil Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Kandemir, M. Yaşar. "Şa'bî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/217-218. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kılıç, Mustafa. *Allah Resûlü'nün Dostu Hibbu'r-Resûl Zeyd b. Hârise*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2016.
- Kitâbi Mukaddes*. İstanbul: Kitâbi Mukaddes Şirketi, 2003.
- Köse, Saffet. "İbn Vehb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/441-442. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâlî*. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: TDV Yayınları, 13. Basım, 2005.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh el-. *el-Câmi li-ahkâmi'l-Kur'ân*. Thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006.
- Küçükkalay, Hüseyin. *Hız Peygamber ve Hz. Zeynep: İftiralar, Ahzab Suresinden Cevaplar*. Konya: Tekin Kitabevi, 1997.
- Mahmudov, Elşad. *Sebep ve Sonuçları Açısından Hz. Peygamber'in Savaşları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-. *Te'vilâtü'l-Kur'ân*. Thk. Bekir Topaloğlu vd. 18 Cilt. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2006.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. 3 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1430/2010.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed en-. *es-Sünen*. 2 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413/1992.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed en-. *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*. Beyrût: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1405/1985.

496 | Recep Erkocaaslan, Hz. Peygamber'e Atılan Çirkin Bir İftira: Hz. Peygamber

- Neseî, Ebû'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-. *Medârikü't-tenzil ve hakâiku't-te'vil*. Nşr. Yûsuf Alî Bûdeyvi, Muhyiddîn Dîbmustû. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1419/1998.
- Nîsâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed el-Hâkim en-. *Müstedrek ale's-Sahîhayn*. Thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ'. 5 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 1422/2002.
- Oral, Osman. "Fahreddin Râzî'de Hz. Davud ve Süleyman'ın İsmeti Sorunu". *Journal of Islamic Research* 28/2 (2017), 120-136.
- Öz, Şaban. *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Özdemir, Serdar. *Hz. Peygamber'in Seriyeleri*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2001.
- Özel, Recep Orhan. "Bir Kur'ân Kıssası Bağlamında Tefsirde İsrâiliyyât Kritiği: Hz. Dâvûd'a Gelen Davacılar". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 14/3 (2014), 123-155.
- Polat, Salahattin. "Mürsel". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/52-54. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebû'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-. *Mefâthu'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1401/1981.
- Sem'ânî, Ebû'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed es-. *Tefsîrû'l-Kur'ân*. Thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm, Ebû Bilâl Ganîm b. Abbâs. 6 Cilt. Riyâd: Dâru'l-Vatan, 1418/1997.
- Söylemez, Neşe. *Zeyd b. Hârise ve Ailesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-. *ed-Dürri'l-mensûr fi't-tesfîr bi'l-me'sûr*. Thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 17 Cilt. Kâhire: Merkezü Hicr li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-Arabiyye ve'l-İslâmiyye, 1424/2003.
- Şâmî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf eş-. *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fi sîreti hayri'l-ibâd*. Thk. Mustafa Abdülvâhid vd. 12 Cilt. Kâhire: el-Meclisü'l-A'la li's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1418/1997.
- Şulul, Kasım. *İlk Kaynaklara Göre Hz. Peygamber Devri Kronolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Basım, 2011.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-. *el-Mu'cemü'l-kebir*. Thk. Hamdî Abdülmecîd Selefi. 25 Cilt. Kâhire: Mektebetü İbn Teymiyye, 2. Basım, 1404/1984.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-. *Câmi'u'l-beyân an te'vil âyi'l-Kur'ân*. 15 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Hazm, 1434/2013.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-. *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*. 6 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 5. Basım, 1433/2012.
- Tuğ, Salih. "Rasûlullah Muhammed'in Evliliklerinde Kronolojik Yapı". *Hz. Peygamber ve Aile Hayatı*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1988.
- Uğur, Mücteba. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer el-. *Kitâbü'l-Megâzi*. Thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 3. Basım, 1404/1984.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'ân Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Azim Dağıtım, 1992.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemseddîn Muhammed ez-. *Siyeru'l-âlemi'n-nübelâ*. Thk. Şu'ayb el-Arnaût vd. 25 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1402/1982.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-. *el-Keşşâf an hakâ'iki gavâmizi't-tenzil ve uyûni'l-ekâvil fi vücûhi't-te'vil*. Thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Ali Muhammed Mu'avviz. 6 Cilt. Riyâd: Mektebetü'l-Ubeykân, 1418/1998.